

ΕΣΠΕΡΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κ. Γ. Καρνωτάκης: Ζωές.—Α. Δ. Παπαδήμας: Ἀγάπες.—Σίτσα Καραϊσκάκη: Στοργές.—Ἀναστ. Μιλάνος Στρατηγόπουλος: Τάφοι.—Σπύρος Καμηλέρης: Νιρβάνα.—Ἰσαντρος Ἄρις: Ἡρεμίας στιγμές.—Απ. Ν. Μαγκανάρης: Ποῦ πᾶς.—Φῶτος Γιοφύλλης: Κάτου ἀπὸ τὰ φτερούγια μου.—Κ. Φαλτάιτς: Τὸ κορίτσι ποῦ ἔγινε γυναῖκα.—Χ. Χρηστοβασίλης: Ὁ λύκος πιστικός.—Γ. Δ. Ρόης: Οἱ γυναίκες στὴ ζωὴ καὶ στὸ ἔργο τοῦ Πόε.—Ἐρνέστου φὸν Μπάσσερμαν· Γιόρνταν: Ὁ Κάκτος.—Γιάννης Μπαρούνας: Τραγούδια.—Βελ. Φρέρη: Καινούργια βιβλία (Γνώμη πάνω στὸ «Μοντέλλο» τοῦ κ. Κ. Μπαστουνοπούλου).—Σημειώσεις.—Περιοδικά.

ΕΣΠΕΡΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΧΡΟΝΟΣ Α'.—ΑΡΙΘ. 7

ΙΔΡΥΤΕΣ: { ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΑΡΟΥΝΑΣ
ΒΕΛ. ΦΡΕΡΗΣ

ΣΥΡΑ ΔΕΚΕΜΒΡΗΣ 1922.

ΖΩΕΣ

Λέω τις ζωές που δόθηκαν στο φῶς
ἀγάπης γαληνῆς, κ' ἐνῶ κυλοῦν
σὰν ποταμάκια, ἐντός τους τὸ σφαλοῦν
αἰώνια κι ἀξεχώριστα, καθὼς
μέσ' στὰ ποτάμια φέγγει ὁ οὐρανός,
καθὼς στοὺς οὐρανούς ἥλιοι κυλοῦν.
Λέω τις ζωές που δόθηκαν στο φῶς . . .

Λέω τις ζωούλες ποῦναι κρεμαστές
ἀπ' τὰ ρουμπίνια χεῖλη γυναικὸς
ὡς κρέμονται, στὰ εἰκονοστάσια ἐμπρός,
τὰ τάματα, οἱ καρδιές ἀσημοτές,
κ' εἶναι ὅμοια ταπεινές, ὅμοια πιστές
στάγαπημένα χεῖλη γυναικός.
Λέω τις ζωούλες ποῦναι κρεμαστές . . .

Ποῦ δὲν τις ὑποψιάζεται κανεῖς,
ἔτσι ὅπως ἀκλουθᾶνε σιωπηλές
καὶ σκότεινες καὶ ξένες καὶ θλιβές
τὸ βῆμα, τὴν ἰδέα μιᾶς λυγερῆς,
(κι αὐτὴ δὲν ὑποψιάστη), ποῦ στὴ γῆς
θὰ γύρουνε, θὰ σβύσουν σιωπηλές.
Ποῦ δὲν τις ὑποψιάζεται κανεῖς . . .

Ποῦ διάβηκαν ἀμφίβολα, θαμπὰ
σὰν ἄστρα κάποιας ὥρας ἀγνῆς
ἀπὸ τὴ σκέψη μιᾶς περαστικῆς,
πού, γιὰ νὰ τρέξη τόσο χαρωπά,
δὲν εἶδε τις ζωές που σβιοῦν σιγὰ
σὰν τὴν ψυχὴ καντήλας ἀγνῆς.
Ποῦ διάβηκαν ἀμφίβολα, θαμπὰ . . .

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

ΑΓΑΠΕΣ

I

Ὅταν ζήτησεν ἡ Πόπη ἀπὸ τὸν Γιάγκο νὰ τὴ συνοδεύσει ὡς τὸ σπίτι τῆς θείας πέρα ἀπὸ τὴ γέφυρα, αὐτὸς δέχθηκε πρόθυμα. Εἶχε τὸ συναίσθημα πὼς κάποια βαρεῖα λυπητερὴ σκέψη, ποῦ τοῦ σκίαζε τὸ μέτωπο, διαλυόταν, ἔσβηνε . . . Θὰ πῆγαιναν στὴ θεία νὰ τῆς ποῦν πὼς εἶχε δοθεῖ ὁ λόγος καὶ πὼς ἔπρεπε νὰ ἦταν κι' αὐτὴ τὸ βράδι στο τραπέζι.

Ἄμα ἐγγήκανε στο δρόμο, ἡ Πόπη κοιτάχθηκε καὶ τοῦ εἶπε :

— Μὰ πὼς θὰ περάσω ἔτσι μέσα ἀπὸ τὸν κόσμο ;

Ἦταν ντυμένη ὅπως στο σπίτι με μιὰ λινὴ ποδιά καὶ μιὰ μαδιὰ ζακέτα. Τὸ βράδι ἔπεφτε σταχτὶ καὶ

τὰ κόκκινα σύγνεφα τῆς δύσης ξεθώριαζαν. Μέσα στὴν ἤσυχη θάλασσα ἄσπριζαν οἱ βραδινὲς θάρκες. Κάποιο μακρινὸ φῶς τρεμόσβηνε. Καθὼς ἔφθασαν στὴ γέφυρα, ἡ Πόπη ἀντὶ νὰ γυρίσει ἀριστερὰ προχώρησε.
Ὁ Γιάγκος τὴ βόηθησε :

— Δὲ θὰ πᾶμε στὴ θεία ;

— Δυὸ βήματα καὶ γυρίζομε. Εἶν' ὠραία ἀπὸ δῶ, ἀποκρίθηκεν ἡ Πόπη. Καὶ πῆραν τὸ μεγάλο δημόσιο δρόμο, με τὰ σύρματα πλάι. Κάτω ὁ σταθμὸς τοῦ τραίνου ἦταν ἔρημος. Μόνο δυὸ τρία βαγόνια ἦταν στὴ σειρά φορτωμένα με πέτρα. Τὸ σκοτάδι ὄλοένα πύκνωνε, καὶ στὴν πόλιν ἀναθαν τὰ φῶτα.

— Πὼς μ' ἀρέσει αὐτὴ τὴν ὥρα ἐδῶ, ξαναεἶπεν αὐτὴ. Κι' ἔβλεπε μακριὰ στο βουνὸ ποῦ χανόταν ὁ

δρόμος. Ήταν γιομάτη χαρά, ή όψη της φεγγοδο-
λουσε, τὸ κορμί της ἦταν ἑλαφρό, εὐλόγιστο κι' ἔ-
νοιωθε τὸν σιγανὸν ἄνεμο σὰ χᾶδι. Τὸ σφριγηλὸ πέ-
ρασμά της δυνάμωνέ τὴν ἐπιθυμία μίᾳς τρέλλας κι' ἄ-
φηνε κάποιον ἀνασασμὸ πάθους.

Ὅταν μπήκαν στὸ σπίτι τῆς θείας, στὴν αὐλό-
πορτα πλάι στίς περιπλοκάδες, οἱ πνοές τους βρέθη-
καν κοντὰ καὶ τὰ χεῖλια τους μόλις ἀγγίξανε.

— Θυμᾶσαι τότε; τοῦ εἶπεν ἡ Πόπη, καθὼς ἀνέ-
βαιναν τὴ μαρμάρινη σκάλα.

— Πότε, ρώτησεν ὁ Γιάγκος.

— Τότε ποῦ δὲν ἀγαποῦσες μόνο μένα, ἀλλὰ καὶ
τὴν Ἄννα μας. . . Τότε ποῦ πήγαίνες πάντα μαζὺ
της. . . Ἄλλ' αὐτὴ παντρεύεται τώρα. . . Δὲν τὴν
ἀγαπᾶς πιά; ἔ;

Καὶ στὰ τελευταία λόγια τὰ μάτια της τὸν κοιτά-
ξανε ἐρωτηματικά, ἀνίσυχα καὶ στὸ χέρι της ἔσφιξε τὸ
δικό του. Μὰ γιὰ λίγες στιγμές, γιὰ τὸ πρόσωπό της
χύθηκε πάλι ἡ χαρούμενη ἔκφραση — ἡ εὐτυχία ποῦ
ἄπλωνε γι' αὐτὴν τὸν πέπλο τῆς ὁμορφιάς παντοῦ.

II

Τὸ βράδι τοῦ γάμου!

Ἀπὸ τὴ σκέψη τοῦ Γιάγκου πέρασεν ἡ εἰκόνα τῆς
Ἄννας μὲ τὰ σκυφτὰ μάτια καὶ τὸ ἑλαφρὰ χλωμὸ
χρῶμα, ποῦ σκέπαζε τὸ πρόσωπο. Αὐτὴ ἡ εἰκόνα
τὸν κράτησεν ἄφωνο πάνω της καὶ σὰν ἔλα ν' ἀπο-
τραδῆχθησαν καὶ τὸ φῶς ποῦ πλημμύριζε τὴ σάλα
γίνηκε χλωμὸ, θαμπὸ — σὰν τὸ φῶς τοῦ δειλινοῦ ἐκεί-
νου κι' εἶδε πάλι μπροστά του τὸ κορίτσι μὲ τὴν
μπλὲ ποδιά καὶ τὰ μαλλιά σκόρπια στοὺς ὤμους.

Ἐπειτα τ' ἀνοιχτογάλαζια λουλούδια, ποῦ σκορπί-
στηκαν ἀπὸ τὰ χεῖρια της, τὴ σησημένη φωνὴ ποῦ
τὸν πρόσταξε νὰ τὰ μαζέψει κι' ἔπειτα μακρὰ τὶς
περιγελαστικὲς φωνές τῶν παιδιῶν, ποῦ ἔπαιζαν στὸ
πλατὺ ἄλδων. Ὅλ' αὐτὰ σήσανε σὰ νὰ κρύφθηκαν
κάτω ἀπὸ τὰ μάτια, ποῦ σκυφτὰ ἔγερναν τώρα καὶ
πάνω τους ἔπεφταν τὰ λεμονάνθια. Πέρασεν ἀπὸ
κοντὰ της ὅπως ἔλοι καὶ τῆς ἔσφιξε τὸ χέρι. Ἡ Ἄννα
ἀπόφυγε νὰ τὸν κοιτάξει. Ἐπειτα αἰσθάνθηκε ὅτι ξέ-
σπαζε μέσα του ἕνα παράπονο καὶ βγήκε σὰν κυνη-
γημένος ἀπὸ τὴν πόρτα. Ὅταν ἦρθε πάλι στὴ σάλα
κι' ἀντίκρουσε τὴν Ἄννα τοῦ φάνηκε πῶς στὰ μάτια της
καθρεφτιζόταν ἡ λαχτάρια γιὰ τὴ ζωὴ ποῦ ἄρχιζε. . .

. . . Σὰν ξανάφερε τὴ στιγμὴ αὐτὴ ὁ Γιάγκος
μπροστά του ἔνοιωσε ἀνατρίχιασμα. Στὸ κερί τῆς κά-
μαρας οἱ σκιές μεγάλωναν καὶ μὴ ἤσυχία ποῦ τοῦ
θύμιζε τὶς ἡμέρες νύχτες ποῦ ἔζησε ξένοιαστος, ἀπλω-
νόταν γύρω του. Καὶ ξανά πέρασε ἡ εἰκόνα τῆς
μικρῆς Ἄννας μὲ τ' ἀνοιχτογάλαζια λουλούδια στὰ
χεῖρια καὶ μὲ τὰ σκυφτὰ μάτια στὸ σκιασμένο δειλινο.
Ἐπειτα θυμῆθηκε πῶς τὸ βράδι τοῦ γάμου βγήκε

σὰν κυνηγημένος ἀπὸ τὴν πόρτα σὰ ν' ἀκούεταν γύρω
του ἕνα σαρκαστικὸ γέλοιο, ποῦ παράξενα, ὁ ρυθμὸς
τοῦ ἔμοιαζε μὲ κλάμμα.

. . . Καθὼς κατέβηκε πέρασεν ἀθόρυβα ἀπὸ τὴ
μεγάλη κάμαρα κάτω. Δὲν πρόφτασε νὰ βγεῖ στὸ
διάδρομο ὅμως, κι' ἡ Πόπη στάθηκε μπροστά του
γελαστή, χαρούμενη μὲ τὰ μαλλιά ριγμένα στὰ μά-
τια μπροστά, καὶ μ' ὀλοπόρφυρα μάγουλα.

Ὁ Γιάγκος πήρε τὸ χέρι της στὸ δικό του καὶ
βγήκαν στὴν ταράτσα.

Ἀπὸ τὸ φωτισμένο παράθυρο πάνω πέφτανε στὸν
ἄλλο τοῖχο οἱ σκιές, κινιόταν ρυθμικά, στέκανε ἀπό-
τομα κι' ἔπειτα στριφογύριζαν.

— Τι ζέστη θεέ μου, πρόφερεν ἡ Πόπη.

Ὁ Γιάγκος δὲ βρήκε τίποτα ν' ἀπαντήσει κι' ἐκεί-
νη πρόστεσε:

— Εἶσαι λυπημένος γιὰτί;

Καὶ ἡ φωνὴ της ἄχρησε γλυκειὰ σὰν ἕνα ἀτελείω-
το χᾶδι. . . .

Πάνω ἀκούστηκαν χαρούμενοι, γοργοὶ σκοποὶ
καὶ οἱ σκιές στὸν τοῖχο σύρθηκαν γρήγορα.

Τὸ κεφάλι της ἔγειρε στὸν ὦμο του.

. . . Ὅταν τὸ ἴδιο βράδι τὰ ματόκλαδά του ἔκλει-
σαν κουρασμένα, δυὸ σκιές ἀχνόσθησαν μπροστά του.

Ἡ μὴ τῆς Ἄννας ἔντονη κι' ἡ ἄλλη τῆς Πόπης
χαμένη μὲ μάτια ὑγρά.

Οἱ στιγμὲς αὐτὲς περάσανε ἀπὸ τὴ σκέψη τοῦ
Γιάγκου τὴν ὥρα ποῦ ἔδενε μὴ βαλίτσα μικρῆ. Τὸ
κερί τρεμόσθηγε. . . Ἐπειτα ἄφησε τὴ βαλίτσα στὴ
γωνία καὶ ἦρθε στὸ παράθυρο. Τὸ ἀνοίξε. Πέρα τὸ
μισοφέγγαρο χλωμοκόκκινο κατέβαινε στὴ δύση του.
Μὴ λουρίδα θάλασσας φαινόταν καὶ πὺδ πέρα τὸ
βουνὸ ἔσμιγε μὲ τὸν ὀρίζοντα. Μόνο τὴ γραμμὴ τῶν
κυπαρισσιῶν δὲν ἔδλεπε. Ἄμα ἄπλωνε τὰ μάτια του
ἐκεῖ, βουδῆ θλίψη τὸν κυρίευσε.

— Θὰ περάσω ἀπὸ κεῖ, συλλογίστηκε.

Καὶ κοίταξε τὸ φεγγάρι ποῦ χανόταν στὸ βουνό.
Γαλήνη ποῦ τὸν τρώμαζε ἀπλωνόταν γύρω του κι'
ἀπὸ τὴ σκέψη του ξαναπέρασαν οἱ λησμονημένες
μέρες στὴ χαρά, στὴ λύπη. Γι' αὐτὲς δὲ θᾶκλαιγε
τώρα συνταραχτικά, τώρα ποῦ θᾶφευγε μακρὰ, θὰ
πέρναγε μέσα ἀπὸ τὴν ἀτελείωτη γραμμὴ τῶν κυ-
παρισσιῶν καὶ θὰ χανόταν πίσω ἀπὸ τὸ βουνὸ γιὰ
μακρινὸ ταξίδι — ἀλλὰ θὰ τῆς θυμόταν ἡρεμα κι' ἕνα
παράπονο σὰν κλάμμα ἄφωνο καὶ βουδὸ θ' ἀνέβαινε
ἀπὸ τὴν ψυχὴ του, βαθεῖα καὶ θὰ ξεχυνόταν γύρω
του, σιγανὸ σὰν μούρμουρο, σὰν μελωδιὰ μὲ πονεμένο
ρυθμὸ.

Ἀθήνα.

Α. Δ. ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ

ΣΤΟΡΓΕΣ

Τῆς Φοῦλμεν ποῦναι γεμάτη στοργὴ ἡ ψυχὴ της.

Σκύψε κ' εἶναι τὰ χεῖρια μου ἀπαλὰ βελούδια·
ἄφρὸς θὰ σὲ τυλίξει καὶ μετάξι·
τῶν κατηφέδων θὰ σᾶγγίξουνε τὰ χνούδια·
ἔλα νὰ πάρεις ὅ,τι ἡ ἀγάπη σοῦχει τάξει.

Σκύψε καὶ δός μου τὴν ψυχὴ, ποῦ μαύρη σκέψη
τὴ βύθισε στοῦ Ντάντε τὰ σκοτάδια.
Ποῖος τόλεγε πῶς ἠθελες πιστέψει
μὴ νυχτερίδα σένος στοχασμοῦ τὰ βράδια!

Κι ἀνώφελα μὲς στὰ πλεμάτια παραδέρνει
ποῦ σταίνει δίβουλα, μαστορικά κ' ἡ ζούλια.
Καλέ μου, μὴν ἀκοῦς ὅ,τι ἡ κακία σέρνει
γιὰτί εἶσαι ὁ ἥλιος τῆς ἀγάπης μου κ' ἡ πούλια.

Κι ἂν βούτηξες μὲς στὸ φαρμάκι τὸ κοντύλι
γιὰ νὰ μοῦ στείλεις μὴ γραφὴ φαρμακωμένη,
σφόγγισα τὰ ὀγρὰ ματάκια μου ἕνα δειλί
κ' εἶπα πάντα ὁ ἴδιος στὴ καρδιά μου θὲ νὰ μένει.

Δῶσε μου τὴν ψυχὴ στὴ στοργικὴ ἀγκαλιά μου
κι ἂς εἶναι φίδια ἄφ τὸ θυμὸ κι ὀχιά κι ἀστρίτης,
γάργαραν βρύση θὰ χυθοῦνε τὰ φιλιὰ μου
καὶ στῆς ἀγάπης τὶς κορφὲς θὰ πάει πετρίτης.

ΣΙΤΣΑ ΚΑΡΑ-Γ' ΣΚΑΚΗ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΙΣΚΙΕΡΕΣ ΩΡΕΣ

ΤΑΦΟΙ

Καὶ μοῦρες: «Νά, σὲ τοῦτο τὸ ποτάμι
Ἄς χτίσουμε τὸν πύργο μας τοῦ ὄνειρου.
Ἡσυχὴ ἡ ὀχτιά· μονάχα τὸ καλάμι,
τὸ φλοίσβισμα, κι' ὁ θόρυβος τοῦ ἀπείρου
Γυρίσματος τῶν Κόσμωνε γροικιοῦνται·
Καλὰ δὲν εἶναι;» Κ' εἶπα: — «Ἄς ξεχαστοῦμε
Δῶ, κάλλιο τὴ ζωὴ νὰ θυμηθοῦμε,
Γλυκειὰ ψυχὴ ἀδερφή.» Καὶ δὲν ξεχιοῦνται
Κόποι καὶ πόνοι, ἐλπίδες καὶ πικράδες·
Γλυκειὲς ἀπαντοχὲς κι' ἀγάπες κλειοῦνται
Στίς χτίστρες ὥρες κείνες, δουλευτάδες
Ποῦ ἰδρώναμε ἀσπυκνώντας στὰ οὐράνια
Τῆς πίστης μας τὸ κάστρο. — Μὰ χαλιοῦνται,
Ὡμέ, στὴ γῆς τὰ κάστρα ἀπ' τὴν ὀρφάνια!

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ—ΜΙΛΑΝΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΣ

NIRVANA (NIPBANA)

Τοῦ Κωστή Μπαστουνοπούλου.

Τῆς ἀβυσσος τὰ στόματ' ἀνοιχτήκαν
Καὶ ξέρασαν στὸν Κόσμο τὴ μαυρίλα.
Στὸν οὐρανὸ μου οὐτ' ἄστρι. Ἀνατριχίλα
Μοῦ φέρνει τὸ Κακό. Γερά σμιχτήκαν

Τὰ Πάθη ἔλα μαζὺ κι' ὅλοῦθε μπήκαν.
Τῶν λαῶν εἶναι ῥήγισσα ἡ σαπίλα
Καὶ πέφτουνε—ὠϊμένα—σὰν τὰ φύλλα
Ὅλες οἱ ἐλπίδες, ὅλες μαραθῆκαν.

Ἰερεμίας δὲ θὰ γείνω κι' ἀπὸ κάτου
Στῆς Ἰεριχῶς τὰ τείχη δὲ θὰ κλάψω.
Δὲν φέλνω γὼ τὸν ὕμνο τοῦ θανάτου.

Μιὰ θυσία στὴ Δῆθη ἐμπρὸς θ' ἀνάψω,
Στὸ νοῦ τὴν κάθε σκέψη μου θὰ σβύσω,
Γαλήνη στὴ Νιρβᾶνα θὰ ζητήσω.

ΣΠΥΡΟΣ ΚΑΜΗΛΛΕΡΗΣ

ΗΡΕΜΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ

Τὶς ἡρέμες στιγμὲς μεσημεριοῦ
τοῦ φθινοπώρου—θαλωρὴ μίᾳς ὥρας
ἠδονεμένης ἀσυναίσθητα—κι ἀκόμα
τὸ ἦσυχὸ κελᾶιδισμα μικρῶν πουλιῶν
ἀπέξω ἀπ τάνοιχτὸ τὸ παραθύρι,
πῶς μάταια τὰ πόθησα ὀλαυτὰ
μὲ μιὰ ἔνταση ἐπίμονη κι ἀρρωστημένη...

Ἴσως νὰ τᾶξησα ἄλλοτες. . . Θαρρῶ
πῶς κάτι τέτοιες ἀναμνήσεις ἔρχονται
στὶς Ὠρες τῆς Ἀνησυχίας, παρηγορητρες. . .

Θάταν στὰ παιδικὰ μου χρόνια. Σιωπηλὰ
θᾶμουνα βυθισμένος στὸ βιβλίον
μὲ τὶς μεγάλες ὀλοσέλιδες εἰκόνες. . .
θᾶνάπνεα δυνατὰ ὅλα τὰ μῦρα
ποῦ θᾶχαν πλημμυρήσει τὸ δωμάτιον
ἀπ' τὸ λαμπρὸ τὸ φῶς τοῦ φθινοπώρου.
Καὶ θᾶμουνα εὐτυχισμένος. Θὰ ταξίδευα
σὲ χῶρες ἄγνωστες κι εὐγενικὲς, ἀνάμεσα
ἀπ' ἀνθρώπους μὲ ἰδιόρρυθμες στολές.

Στην τελευταία σελίδα του βιβλίου, στην άκρη μιάς εικόνας, θά περιμένα να βρω μιά τόσο γνώριμη γατούλα με δλόασπρο τρίχωμα και γκριζα μάτια...

Θά γύριζα με ήρεμία τις σελίδες, γιατί θά ήξερα πώς θάταν να τή βρω, εκεί, κοντά στο τέλος του βιβλίου...

Κι άπ τάνοιχτο παράθυρο, ως θάμπαινε ο άέρας του γλυκού μεσημεριού, κάτι έλαφρές φρικιάσεις θά αιστανόμουνα δίχως και να τó νιώθω—προμαντέματα ένός χειμώνα που εΐταν για νάρθη...

...Μά θάμουν τόσο βυθισμένους άσυλλόιστα στις όλοσέλιδες εικόνες του βιβλίου...

Άθήνα.

ΙΣΑΝΤΡΟΣ ΑΡΙΣ

ΠΟΥ ΠΑΣ

Πάς με τής Αύγης
τό μοσκάτο άγέρι,
πάς με τ' άγιο άστέρι
τής χλωμής Αύγης,
κ' ή καρδιά βουδή
μέσα του σπαράζει
μυστικό ναμάζι
σ' έκκλησιά βουδή.

Πάς με του βοριά
τ' άσαρκα τά φτέρια,
με δεμένα χέρια
τρέχεις στο βοριά,
για να βρεις, ψυχή,
τ' άβρετα λουλούδια,
με τ' άχνά τά χνούδια
ν' άπλωθεις, ψυχή.

Πάς—που πάς ;—μακριά
όσο δεν επήεις,
πάς στις πολιτείες
του χαμηλού μακριά,
στην Άγάπη πάς,
στον Καημό, στο Κλάμα ;
Στάσου πάμε άντάμα
κει που πάς,—που πάς ;

ΑΠ. Ν. ΜΑΓΓΑΝΑΡΗΣ

ΚΑΤΟΥ ΑΠΟ ΤΑ ΦΤΕΡΟΥΓΙΑ ΜΟΥ

Φυσομανάει λυσσάρικα ο άγέρας και τó κύμα άγριο σκάζει βουερά στο πλευρό και μάς καταβρέχει με πείσμα. Τó καραβάνι μας τρίζει φριχτά. Βουΐζαν όλα κ' ή νύχτα βαθειά και πηχτή πιά, μάς σφιχτοδένει. Κανένα φώς μέσα στο καραβάνι δεν κόβει τó σκοτάδι. Κι' άπόξω και γύρω λίγα άστρα άπάνου, λίγα λαμπυρίσματα στα κύματα κάτω και πέρα μόνο μπροστά βαθειά κάποιο φαναράκι.—

Έγώ κ' εσύ, γλυκειά σμιχτοφρύδα, μέσα στο καραβάνι που δένεται. Τάχα νάσαι κι' άλλοι μέσα στο καραβάνι ; Και τί μάς μέλει αν εΐν' ή αν δεν εΐσαι ;—

Στερεό άτσάλι έχει σφιχτοδέσει τήν καρδιά μου πιά ! Η άλήτισσα ψυχή μου έχει σκληρήνη, έγινεν άλύγιστη πιά ! Και τί κι' αν δένεται γύρω ή τρικυμιά ;

Κι' όμως... Κι' όμως γιατί μαλακώνει άπόψε τó άτσάλι τής καρδιάς μου, γιατί ή ψυχή μου γίνεται άπαλή κι' άνοίγει σαν πεταλούδα τά φτερά και τριγυρίζει, τριγυρίζει γύρω σου, γλυκειά σμιχτοφρύδα ; Γιατί ; ...—

Και (πώς έγινεν αυτό ;) εΐμαστε κοντά-κοντά πιά, και τά λέμε τόσο φιλικά, φλυαρούμε τόσο εγκάρδια, κουβεντιάζουμε τόσο άπλά... (Κι' όμως αυτή τή στιγμή γνωριστήκαμε. Μά πώς έγινεν αυτό ;)

Μά γιατί μου τά λές όλα με τόση άφέλεια, ένφ' άκόμα δεν ξέρω ούτε τ' όνομά σου ; (Κι' αν δεν τó μάθω και τί ;)

Οί χίλιες φουρτούνες τής ζωής μου ξεχνούνται άπόψε και μέσα σ' αυτή τή φουρτούνα τής θάλασσας μου δίνει τήν πιό άπαλήν άνάπαυση, κόρη γλυκειά !

Μέσα στην φαρμακερή λύσσα τής θάλασσας, κυλάει μαλακά τó μέλι τής φωνής σου. Μέσα στη φρίκη τής άγριας νύχτας, φέγγει άπαλά ο ήχος ο τρεμουλιαστός που βγαίνει άπό τά χειλάκια σου... που δεν τά βλέπω. (Μέσα στη νύχτα δε βλέπω παρά τήν ψυχή σου.)—

(Κ' ή ψυχή σου μου φαίνεται τόσο λεπτή και τó κορμάκι σου τ' όνειρεύομαι, άπό όσα λές, τόσο άπαλό !...)—

— Τό κρύο, τó κρύο πώς, με τρομάζει ! μουΐπες. Μόνο τó κρύο φοβούμαι...

— Μή φοβάσαι...

Σιωπή... Τό κύμα, ο άγέρας, ή φουρτούνα.

Σε λίγο πάλε.

— Τόσες άρρώστιες... Φοβούμαι...

— Μή φοβάσαι... Όχι ! Όχι ! Μή φοβάσαι..

Έκόντεια. Θέλησα να σε κάμω να μη φοβάσαι πιά... Να σου διώξω τούς φόβους... Άπλωσα μόνο τó χέρι μου πίσω άπό τόν ώμο σου. Ούτε σ' άγγιξα καν. Και συ—θυμάσαι ;—έγυρες άπάνω τó κεφάλι με τόση έμπιστοσύνη !... Ένοιωθες, γλυ-

κειά, άσφαλισμένο τόν έαυτό σου. —

Ω ! Πώς θά πιθυμούσες να φυλαχθής κάτω άπό τά φτερούγια μου !

Αύγ. 1922.

ΦΩΤΟΣ ΓΙΟΦΥΛΛΗΣ

ΤΟ ΚΟΡΙΤΣΙ ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ ΓΥΝΑΙΚΑ

— Άπό ανέκδοτο
μυθιστόρημα έξομολογήσεως
μιάς νέας γυναίκας. —

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙV.

Σε κάθε μας συνάντησιν ο Άνδρέας έπίμενε να μου άναπτύσσει τι εΐναι άγάπη και πώς τήν ήσθάνετο αυτός τήν στιγμήν ίδίως που ήμεθα πολύ κοντά.

— Άγάπη εΐναι, Νίτσα, μου έλεγε με θέρμη κρατώντας τó χέρι μου ή σφίγγοντάς μου τó στήθος ή επιθυμία που έχομεν ο ένας για τόν άλλο, και μάλιστα ή σωματική επιθυμία. Εΐναι μιά άγρια άνάγκη του άνδρός, να πέσει επάνω να καλύψη τήν γυναΐκα. Άγάπη εΐναι τήν στιγμήν αυτή μιά κηλιδωσις του άσπρου σου μεσοφούστανου... Άγάπη εΐναι ίσως άκόμη ή αΐσθησις του τέλους τής ζωής μας που έρχεται μαλακή, επιθυμητή και φυσική άμέσως μετά τήν μΐζι μας που άσφάλισε τήν διατήρησι του είδους. Γι' αυτό θά έπρεπε, μάλιστα έμεις οί άνδρες, να πεθαίνωμεν, όπως τ' άρσενικά μελίσσια, μετά τήν τελευταία γαμήλιό μας πράξι, και σεΐς οί γυναΐκες να παύετε να ζήτε άμέσως μόλις ή άνδρική παρακαταθήκη δεν θά μπορούσε πιά να καρποφορήσσει στή γηρασμένη λεκάνη σας.

Κι' εγώ, που δεν μπορούσα, με όλη τήν τόλμη τών σκέψεων του Άνδρέα, που τήν εΐχε μεταδώσει και σ' έμένα, να φοντασθώ τόσο ύλική μόνο τήν άγάπη, τόν ρώτησα :

— Και ή ιδεολογία, ή όμορφη ποίησις δυο άγαπημένων ύπάρξεων, Άνδρέα ;

— Η ιδεολογία εΐναι τó προανάρκρυσμα τής άγάπης, μου εΐπεν αυτός. Η άναγνωριστική πράξις τών δυο φύλων, ή ανταλλαγή πυρών άκροβολισμού. Μόλις ή άναγνωρίσις συντελεσθής τά χείλη έρχονται στο ένωμα, τά σώματα επιθυμούν άνίκητα τó ένα τó άλλο, και ή ένωσις, ή ολοκληρωτική ένωσις έρχεται σαν τó φυσικώτερο έπακολούθημα.

Και μ' έρώτησεν ύστερα άπό αυτά :

— Θέλεις να άπαχθούμε ;

— Όταν σ' άγαπήσω πολύ μου φαίνεται φυσικό να τó κάνω τού εΐπα.

— Έχεις πολύ δικιο. Η άπαγωγή εΐναι τó φυσικώτερο ξέσπασμα τής άγάπης. Οί πρωτόγονοι λαοί άπάγουν τις κόρες που άγαπούν, οί προϊστορικοί άν-

θρωποι μόνον έτσι έννοούσαν τούς γάμους των, και τώρα καταλαβαίνω ότι ή μορφή μιάς δυνατής άγάπης μόνο με τήν άπαγωγή μπορεί να δοθής.

— Αν σ' άγαπούσα πολύ, του άπαντούσα κι' εγώ με ειλικρίνεια, σκέπτομαι ότι δεν θά μ' έννοιαζεν τι θά έλεγεν ο κόσμος όταν τó αποφάσιζα. Τώρα δεν σ' άγαπώ τόσο ώστε να αισθάνωμαι τήν άνάγκη να σ' ακολουθήσω με τόν τρόπο τής άπαγωγής.

Έβλεπα τόν Άνδρέα, τόν αισθανόμην άκόμη, άμα έκαθήμεθα σε κάποιο κέντρο άπό τó όποιον για μεγάλη μας λύπη δεν έλειπαν οί άνθρωποι. να συσπάται στα χέρια και στα πόδια του, να εΐναι άνήσυχος και παραγμένος.

Και μου έλεγε στο μέρος εκείνο που ούτε τó χέρι μου δεν μπορούσε να κρατᾶ εξ' αΐτίας του άλλου κόσμου που ήτο γύρω μας.

— Θέλω τó σώμα σου Νίτσα, όπως παρουσιάζεται με τά γύρω εμπόδια εμπρός μου, γυναικείο, προκλητικό, αΐθέριο, αλλοιώτικο στή φύσι άπό τó ιδικό μου, με φρέσκο τó πρόσωπο, με έξοχες στο μπιστο, με τά χέρια σου γυμνά ως πάνω, με τά πόδια που διαφαίνεται τó γεμάτο σχήμα των κάτω άπό τήν λεπτή καλοκαιρινή φούστα σου, με τήν έκφραση τών ματιών σου ύγρά, με τά χείλη κόκκινα και προκλητικά, με τόν ήχο τής φωνής σου χαΐδευτικό για μένα, με τó χαμόγελο πιό κρυσταλλικό άπό τó δικό μου.

Κι' εγώ ήθελα να τού άπαντήσω, αν και τίποτα δεν τού έλεγα :

— Σε θέλω σφιχτά κοντά μου, δικό μου, να σου πιέζω τά χέρια, να σε δένω μέσα στην άγκαλιά μου, να σου ματώνω τά χείλη σου με τά φιλήματά μου, να σου μιλώ για τήν επιθυμία μου με τις πιό τολμηρές λέξεις.

Καθισμένη στο κάθισμά μου κινώμουν νευρικά, παραζόμεν, άφωνα τά χέρια μου να συσπάζωνται, να ταραζώνται, να τσαλακώνουν με τήν σύσπαισι τών δαχτύλων τήν έφημερίδα που ήτο στο τραπέζι.

Η δυσκολία που έφεραν στο πλησίασμά μας τά μάτια του γύρω κόσμου μου έφλόγιζε τήν επιθυμία μου τήν χιλιοπλασίαζε, τήν έκανε άσυγκράτητη.

Τὸ βράδυ ὅταν γυρίζαμε σπίτι μου, σταματούσαμε στὴν γωνιά τοῦ δρόμου ὁ ἕνας ἀπέναντι καὶ κοντὰ στὸν ἄλλο. Αἱ ψυχὰί μας ἦσαν ἀγκαλιασμένοι καὶ τὰ σώματά μας ἐτραβιδῶντο τὸ ἓνα πρὸς τὸ ἄλλο σὲ μιὰ περίεργη ἐναέριο μίξι. Ἐμέναμεν ὅσω μπορούσαμε περισσότερο στὴ στάσι καὶ στὴ θέσιν ἐκείνη. Τὰ νεῦρα μου ἦσαν ταραγμένα καὶ σχεδὸν ἔτρεμα· ἐπιθυμοῦσα ὅλο τὸ σῶμά του σφιγμένο ἐπάνω μου, μὰ τὸ μέρος ἦτο τέτοιο ποῦ οὔτε τὸ χέρι του δὲν μπορούσα νὰ

τοῦ κρατῶ. Εἶμαι βεβαία πὼς τὰ ἴδια αἰσθήματα τῆς ἀνίκητης ὀρμῆς θὰ κατεῖχαν καὶ τὸν Ἀνδρέα, ἀφοῦ ὅταν ἐπρόκειτο νὰ χωρισθοῦμε πιά μου ἔλεγε :

— Νίτσα στὸ λέω καὶ πάλι, ὅπως στὸ εἶπα τόσες φορές :

— Ἡ ἀγάπη εἶναι ἐπιθυμία.

Κι' ἐγὼ τοῦ ἔλεγα ἓνα μεγάλο, μεγάλο «Ναί».

Ἀθήνα.

K. ΦΑΛΤΑ-ΙΤΣ

Ο ΛΥΚΟΣ ΠΙΣΤΙΚΟΣ...!

(Ἀπὸ τὰ Διηγήματα τοῦ Σπιτιοῦ μου).

Ὁ πατέρας μου—Θεὸς χωρέσ' τον!—ἀνάμεσα σὲ πολλές ἄλλες μανίες, ποῦ εἶχε, εἶχε καὶ τὴν μανία νὰ ἡμερέψη ἓνα λύκο!

Κάποιος τοῦ εἶχε εἰπῆ, κι' αὐτὸς τὸ καλοπίστεψε, ὅτι ὁ λύκος, ὅταν ἡμερέψη ἀπὸ μικρὸ κουταβάκι, μπορεῖ νὰ φυλάξῃ μόνος του ἓνα κοπάδι ἀπὸ χίλια γιδοπρόβατα, χωρὶς νάχη τὴν ἀνάγκη ὁ τσιέλεγκας νὰ θρέφῃ πεντέξη σκυλιὰ γι' αὐτὸν τὸν σκοπόν. Καὶ δὲν εἶταν μόνον ὁ λόγος τῆς οἰκονομίας, ποῦ ἔκανε τὸν πατέρα μου νὰ θέλῃ ν' ἀποχτήσῃ ἓνα τέτοιο παραξενον προβάτοφύλακα καὶ γιδοφύλακα τοῦ κοπαδιοῦ του, ἀλλ' ἡ φήμη, ἡ δόξα ὅτι ἔχει ἡμερωμένον λύκο, καὶ θὰ θεωροῦσε τὸν ἑαυτὸ του τὸν πλειὸ εὐτυχημένον, ἂν θὰ μπορούσε ν' ἀγοράσῃ ἓνα ἡμερωμένο λειονταρόπουλο, καὶ τῶς ὄνειρο νὰ ταξιδέψῃ κάμμιά φορά κατὰ τὴν Ἀραπιά ἢ τὴν Ἀθῆσυνία μόνον καὶ μόνον γιὰ νάχη λειοντάρι φύλακα τοῦ σπιτιοῦ τὴν νύχτα, ἀλλὰ γνώριζε ὅτι αὐτὸ δὲν εἶταν καθόλου εὐκολο νὰ γένη, καὶ μόνον ὡς εὐσεβῆ πόθο του τὸ ἀνάφερνε.

Κι' εἶταν τόσο μεγάλος ὁ πόθος του ν' ἀποχτήσῃ ἓνα λυκόπουλο, ὥστε διαλάλησε σ' ὅλα τὰ περὶχωρα ὅτι, ὅποιος τῶφερνε ἓνα λυκόπουλο νεογέννητο, θὰ λάβαινε ὡς κέρασμα, ἐξὸν τὴν ἀπειρὴ ὑποχρέωση, καὶ μιὰ λίρα!

Ἡ λίρα τότε εἶταν πολὺ ἀκριβή, ἐνῶ σήμερα, δὲν ὑπάρχει κὰν καὶ μπορούσε κανεὶς μὲ μιὰ λίρα ν' ἀγοράσῃ ἑκατὸν εἴκοσι ὡς ἑκατὸν πενήντα ὀκτῶδες ἀραποσίτι καὶ παραπάνω ἀκόμα.

Πέρασαν μῆνες καὶ δὲν φαίνονταν τὸ λυκόπουλο! Ὁ πατέρας μου ἔκανε δεύτερο διαλάλημα, τάζοντας δύο λίρες, σ' ὅποιον θὰ τῶφερνε τὸ ποθούμενο λυκόπουλο.

Ἡ μάννα μου ἔχοντας ὀλωσδιόλου ἀντίθετα φρονήματα ἀπὸ τὸν πατέρα μου, τῶλεγε συχνὰ-πυκνὰ :

—Τ' εἶν' αὐτά, ποῦ κάνεις ἄντρα, γιὰ νὰ σὲ γελοῦν ὁ Κόσμος; Εἶναι πιστευτὸ ποτὲ νὰ γένη ὁ Λύκος πιστικός κι' ὁ Σκύλος τυροκόμος; Εἶναι σὰν νὰ μοῦ λὲς ὅτι θὰ χριστιανέψουν οἱ ἀντίχριστοι οἱ Τοῦρκοι

καὶ θὰ πᾶν νὰ ἐκκλησιάζωνται μ' ἐμᾶς στὴν Ἐκκλησία!

— Ποῦ ξέρεις ἐσύ, καϊμένη γυναίκα! (Τῆς ἀπαντοῦσε ἐκεῖνος στερεώτυπα). Οἱ γυναῖκες ἔχετε πολλὰ μαλλιά καὶ λίγη γνώση!

Κι' ἐκείνη, γιὰ νὰ τὸν πειράξῃ τοῦ ματάλεγε :

— Θὰ προσπαθῆσω νὰ βρῶ κι' ἐγὼ κἀνένα ἀλεπόπουλο, νὰ τὸ μεγαλώσω γιὰ νὰ μοῦ φυλάῃ τὲς κόττες! Ἀλλάζαν, γλέπεις, τὰ πράγματα τοῦτον τὸν καιρὸ!

— Δὲν θὰ κάνης κι' ἄσκημα!

Τῆς ἀπαντοῦσε κι' ἐκεῖνος εἰρωνικά.

Πέρασε κι' ἄλλος καιρὸς καὶ τὸ λυκόπουλο δὲν φαίνονταν ἀκόμα! Ὁ πατέρας μου ἔκανε τὲς δύο λίρες τρεῖς, ὕστερα τὲς τρεῖς τέσσερες καὶ τὲς τέσσερες πέντε!

Μὲ πέντε λίρες τότε ἀγόραζες κανεὶς ἓνα βῶδι, ἢ ἓνα ἄλογο, ἢ εἴκοσι γίδια, ἢ ἔχιζε ἓνα χαμόσπιτο. Πέντε λίρες τότε εἶταν μιὰ μικρὴ περιουσία, ποῦ τὴν ἔβλεπε κανεὶς καὶ χαίρονταν μέσα στὸν κόρφο του, κι' ὅμως τὸ λυκόπουλο δὲν φαίνονταν!

— Ἐγείναν σήμερα ὅλοι οἱ κυνηγοὶ τοῦ τόπου μας Πᾶνο-Σακελλάριοι, καὶ Λιαμπεῆδες (!)!

Οἱ κυνηγοὶ ὅμως τῶν χωριῶν, ποῦ εἶναι γύρα-γύρα στὸ χωριὸ μας, ἔτρωγαν τὰ λόγγα καὶ τὲς σπηλιές, γιὰ νὰ βροῦν κάμμιά λυκοφωλιά, μὲ γεννημένη λύκαινα, ἀλλὰ στὰ χαμένα. Εἶταν τόσο μεγάλη ἡ ἀπελπία τοῦ κάθε κυνηγοῦ, ποῦ ἔβλεπε νὰ χάνῃ ἀπὸ τὰ χέρια του τὲς πέντε λίρες τοῦ πατέρα μου, ὥστε ἔκανε νὰ πιστευτῆ ὅτι οἱ λύκαινες γεννοῦσαν σ' ἄλλες χώρες καὶ σ' ἄλλα βασίλεια, κι' ὄχι στὸν τόπο μας!

Πέρασαν ἔτσι τρία-τέσσερα χρόνια, χωρὶς ν' αὐγατῆ τὲς πέντε λίρες ὁ πατέρας μου, ὄχι γιὰτὶ δὲν τῶκανε ἡ καρδιά, γιὰτὶ φυλαργυροῦνταν, ἀλλὰ γιὰτὶ ντρέπονταν ἀπὸ τὸν Κόσμο, ποῦ τὸν ρωτοῦσαν συχνά :

(1) Πλοῦσιοι Γιαννιωτὲς ἐκείνης τῆς ἐποχῆς (1870).

— Δὲν φάνηκε ἀκόμα, ἄρχοντα, ἐκεῖνο τὸ λυκόπουλο ;

Κι' ὁ πατέρας μου ἔκανε πὼς δὲν ἤκουε τὴν ἐρώτηση.

Μιὰ μέρα τοῦ Μαγιοῦ, ἐκεῖ ποῦ καθόμασταν καὶ προγεύμασταν στὴν κρεβάττα, ἀκούσαμε ἀπὸ μακρὰ ντουφεκία δυο-δυο, δυο-δυο, δυο-δυο.

— Σῦρε στὸ παραθύρι (μοῦ εἶπε ὁ πατέρας) κι' ἀγνάντεψε νὰ ἰδῆς τί τρέχει . . .

Πετᾶχτηκα στὸ παραθύρι κι' εἶδα ἓνα, πῶρχονταν ἀπὸ τ' ἀντικρυνὸ χωριὸ καὶ ντουφεκοῦσε, πηδῶντας καὶ χορεύοντας.

Γύρισα στὸ τραπέζι κι' εἶπα τὸ καὶ τὸ στὸν πατέρα μου.

— Θᾶναι κανένας μεθυσμένος . . .

Εἶπε ὁ πατέρας μου καὶ ξακολούθησε τὸ φαγητὸ του.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα κι' ἀκούσαμε στὴν αὐλὴ ἄλλες δυο ντουφεκίες μὲ δίκαννο, καὶ γνώριμη χαρούμενη φωνὴ καὶ σὲ μιὰ στιγμή ἀνέβαινε τρεχάτος τὴν σκάλα τῆς κρεβάτας ὁ Κώστα-Βέλλης, ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους κυνηγοὺς τοῦ συνορίτικου χωριοῦ, ποῦ ἡ μόνη του δουλειὰ κι' ἡ μόνη του συλλογὴ χειμῶνα-καλοκαίρι, εἶταν τὸ κυνήγι. Γελοῦσε ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς τὰ ποδάρια, καὶ πρὶν προφτάσωμε νὰ μάθωμε τὴν αἰτία τῆς χαρᾶς του, ἔβγαλε ἀπὸ τὸν κόρφο του ἓνα κουταβάκι, ποῦ εἶχε τὰ μάτια κλεισμένα, καὶ τὸ πρόσφερε στὸν πατέρα μου, λέγοντας :

— Νά, τὸ λυκόπουλο, ἄρχοντα καὶ δὲς μου τὲς πέντε λίρες! Ἀπόψε πέτυχα τὴν λύκαινα στὴν φωλιά της, σὲ μιὰ σπηλιά τοῦ βουνοῦ, τὴν στιγμή ποῦ γεννοῦσε. Τῆς τράβηξα μιὰ ντουφεκία καὶ τὴν ἄφηκα στὸν τόπο. Σκότωσα ὕστερα κι' ἕξ-ἑφτά λυκόπουλα, ποῦ εἶχε γεννήσει, καὶ διάλεξα τὸ καλύτερο σερνικό καὶ σοῦ τῶφερα! Λύκος, ποῦ θὰ γένη τὸ ἄτιμο!

Διάκοψε τὸ φαγὶ τοῦ ὁ πατέρας μου, ἔβγαλε τὸ πουγγί του ἀπὸ τὴν τζέπη, τ' ἀνοίξε, ἔβγαλε πέντε λίρες κίτρινες, τοῦ τὲς ἔδωκε καὶ πῆρε στὰ χέρια του τὸ λυκόπουλο, χαρούμενος, σὰν νάχε κερδήσει θησαυρὸν ἀκέρειον.

Ἡ μάννα μου ἔγεινε φωτιά καὶ λαύρα ἀπὸ τὴν στενοχώρια της κι' εἶπε θυμωτικά τοῦ πατέρα μου :

— Ἀπὸ τ' ἄγραφα εἶταν κι' αὐτὸ νὰ τὸ ἰδοῦμε σήμερα! Λύκος νὰ φυλάξῃ πρόβατα! Ν' ἀλείψῃς τὰ μοῦτρα μου μὲ πλόβρυζο, ἂν δὲν σοῦ σκίση τὸ κοπάδι κάμμιά βραδεία αὐτὸς ὁ Διάολος ποῦ ἀγόρασες σήμερα!

— Ν' ἀλείψῃς τὰ δικά μου τὰ μοῦτρα μ' αὐτό, ποῦ λὲς, ἂν δὲν σκίση κάμμιά βραδεία αὐτὸ τὸ λυκόπουλο!

Τῆς ἀπάντησε κι' ὁ πατέρας μου.

— Νά ἰδοῦμε πιανοῦ μοῦτρα θ' ἀλειφτοῦν.

Τοῦ ἀπάντησε κι' ἡ μάννα μου καὶ κόπηκε ἡ συζήτηση.

— Γάλα γιὰ τὸ λυκόπουλο! (Φώναξε ὁ πατέρας μου ἐνὸς ὑπνρέτη) Φέρτε καὶ χωνὶ νὰ τοῦ τὸ ρίξωμε στὸ στόμα.

Ἐφεραν στὴν στιγμή γάλα καὶ τὸ χωνί, καὶ τῶ-θρεψε τὸ λυκόπουλο κι' ὕστερα τὸ πῆρε καὶ τὸ πῆγε στὸ κοπάδι καὶ τῶδωκε στὸν ἀρχιπιστικὸ μὲ τὴν διαταγὴ νὰ ξεχωρίσῃ μιὰ γίδα ἐπίτηδες γιὰ τὴν τροφὴ τοῦ λυκόπουλου.

Τὸ διαλοκοῦταβο ἄζαινε μὲ τὴν ὥρα : Σὲ μιὰ βδομάδα ἀνοίξε τὰ μάτια του καὶ περπατοῦσε, σ' ἓνα μῆνα εἶταν κουτάβι καλὸ, σὲ δυὸ μῆνες κούταβος καὶ σὲ τρεῖς-τέσσερες εἶταν σωστὸ σκυλὶ μούργκο, κ' ἐπειδὴ εἶταν γνωστὴ ἡ γενιά του, δὲν τῶλεγαν «Μούργκα» σύμφωνα μὲ τὸ τρίχωμά του, ἀλλὰ «Λύκο».

Ἄμα ἄκουε τ' ὄνομα του :

— Λύκο! Λύκο! Λύκο!

ἢ :

— Κῶ, Λύκο, κῶ!

ὅταν τὸν μαυλοῦσαν οἱ πιστικοί, ἔτρεγε σὰν τ' ἀγέρι. Νικοῦσε ὅλα τὰ σκυλιὰ τοῦ κοπαδιοῦ, καθὼς καὶ τὰ κοπαδόσκυλα, ὅλων τῶν περιχώρων, κι' ὁ πατέρας μου καμάρονε γιὰ τ' ἀποχτημά του καὶ συχνὰ-πυκνὰ ἔλεγε τῆς μάννας μου.

— Θὰ σοῦ ἀλείψω τὰ μοῦτρα σου μὲ πλόβρυζο . .

Κι' ἐκείνη, χωρὶς νὰ ὑποχωρῆ, γιὰτὶ μ' ὄλες τὲς ἀρετές, ποῦ τὴν στόλιζαν, ὡς γυναίκα καὶ νοικοκυρά, εἶχε τὸ ἐλάττωμα ἴσως τὸ μόνον ἐλάττωμα, ποῦ εἶχε, νὰ μὴν ὑποχωρῆ ποτὲ σ' ὅτι, τοῦ ἀπαντοῦσε :

— Πίσω ἔχει τ' ἀπίδι τὴν οὐρά, νοικοκύρη μου!

Ἄς περάσῃ λίγος καιρὸς ἀκόμα καὶ γλέπομε . . .

Πέρασε ἔτσι τὸ καλοκαίρι κι' ὁ χινοπῶρος κι' ἦρθε ὁ χειμῶνας, χειμῶνας βαρὺς μὲ βροχὲς, μὲ χιόνια καὶ μὲ παγωνιές.

Μιὰ βραδεία, μπρὸς-πίσω ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα ἀκοῦν οἱ πιστικοὶ νὰ προντοῦν μὲς στὸ μαντρί τὰ γίδια καὶ τὰ πρόβατα καὶ νὰ βροντοῦν, λαχταριστὰ οἱ κόπροι καὶ τὰ κουδούνια, νὰ βελιάζουν τὰ καϊμένα τὰ σφαχτὰ καὶ νὰ κῶνται τὰ σκυλιὰ στ' ἀλυχτήματα. Πετιοῦνται ἀμέσως ἀπὸ τὲς κάπρες τοὺς ἄλλος μὲ δαυλὶ ἀναμμένο, ἄλλος μὲ ντουφεκί, κι' ἄλλος μὲ γιαταγάνι, μπαίνουν τρεχάτοι στὴν αὐλὴ, «μποῦμ!» μιὰ ντουφεκία, ἀκούστηκε ἓνα φοβερὸ οὐλιατὸ κι' ἀμέσως ἤσυχασε τὸ κοπάδι. Τὸ σκοτάδι καὶ τ' ἀνεμῶχιονο δὲν ἄφηναν νὰ ἰδοῦν τὸ ἔργο τῆς ντουφεκίας.

— Ἄστε τώρα! (Εἶπε ὁ ἀρχιπιστικός). Πᾶμε στὴν καλύβα μας κι' αὐριο μέρα ξημερώνει, βλέπομε τί κάναμαν.

Τὸ πρῶτ-πρῶτ, μπαίνοντας ἓνας πιστικὸς στὸ μαντρί, βρῆκε δεκαπέντε γιδοπρόβατα ἄλλα σφαγμένα στὸν λαϊμὸ κι' ἄλλα σκισμένα στὴν κοιλιὰ, καὶ τὸν «Λύκο» σκοτωμένον!

— Καθένας με τὸ φυσικό του! (Εἶπε ὁ ἀρχιπιστικός). Οὔτε ὁ λύκος γένεται σκυλί, οὔτε ὁ σκύλος τυροκόμος!

Ὅταν ἔμαθε ὁ πατέρας μου τὸ κατόρθωμα τοῦ Λύκου τοῦ κρέμασε τὸ κεφάλι, κλαίοντας τὴν πέντε λίρες του καὶ τὰ δεκαπέντε γιδοπρόβατά του, χάρις

τὸ γάλα καὶ τὸ ψωμί. Κι' ἡ μάνα μου, ποῦ δὲν χάριζε κἀνένος καρῦδια, τοῦ εἶπε:

— Ἔλα τώρα, νοικοκύρη, νὰ σ' ἀλείψω με πλόβρυζο!

Σοῦλι 15 Ὀκτωβρίου 1922.

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΑΝΣ

ΟΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΣΤΗ ΖΩΗ & ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΠΟΕ

(ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ)

Δὲν ὑπάρχει διηγηματογραφικὸ ἔργο στὴ παγκόσμια φιλολογία τόσο πολυσύνθετο, τόσο πολυποίκιλο, τόσο διαφορετικὸ στὰ καθέκαστα μέρη του, ὅπως τὸ ἔργο τοῦ Ε. Α. Ροε.

Διηγήματα κάθε εἴδους, ψυχολογικά, φρικιαστικά, φανταστικά, ποιητικά σὲ βαθμὸ, ποῦ φαντάζουν σὰν πολυσελίδα πεζὰ τραγούδια, χιονομορυστικά περιπετειώδη καὶ ἀστυνομικά ἀκόμη⁽¹⁾. Ἄλλα φιλολογικὰ καλογραμμένα καὶ ἀγαπητὰ στὸν συγγραφέα τους καὶ ἄλλα ἄστυντορικὰ λιγάκι καμωμένα γιὰ κερδοσκοπία καὶ καμμιὰ φορὰ γιὰ τὴν εὐχαρίστηση τοῦ νὰ ξιμπάση, νὰ κοροϊδέψη τὸν ὄγλο, τὸν τόσο εὐπιστο στὰ περὶ φανταστικά, μὰ καὶ ἀληθοφανῆς χάρις στὸ στυλ του, ταξείδια τῆς σελήνης ἢ πνευματικὰ φαινόμενα

Κι' ὅμως ἀπ' ὅλα αὐτά, τὰ τόσο διαφορετικὰ στὸ εἶδος στὴν ἰδέα, στὴ σύνθεση καὶ στὴν ἀξία ἀκόμη, διηγήματά του, ξεφεύγει μιὰ ἐκπληκτικὴ ἐνότης⁽²⁾. Ἡ ψυχολογία καὶ ἡ ἰδεολογία του εἶναι μιὰ. Οἱ ἥρωές του, ἕνας μόνον ἄνθρωπος, εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Πόε. Ἕνας τύπος ἀνθρώπου ἐκφυλισμένου, ποῦ ἔχει μέσα του αὐτὸ τὸ ψυχολογικὸ εὐρημα τοῦ Πόε, τὸ «δαιμόνιο τῆς διαφθορᾶς»⁽³⁾, μὲ μιὰ προδιάθεση, στὴν ἔκσταση, στὴν μελαγχολία, στὸν ἀποκρυφισμό, στὸν πανικό, στὸν τρόμο, στὸν μαγνητισμό, μὲ μιὰν ἀγγελικὴ αἰσθηματικότητα καὶ μ' ἕνα χαρακτήρα ἄρρωστο ἀπὸ τὴν καταχρήσεις, γεμάτον ἀπ' αὐτὲς τὴν ἀσθένειες τῆς προσωπικότητος καὶ τὴν παρεκλίσεις (déviations) τοῦ χαρακτήρα, ποῦ κάνουν τὸ ἀποκλειστικὸ καὶ πρωτότυπο ἀντικείμενο τῆς σοφῆς καὶ λεπτόλογης ψυχολογίας του.

Παράλληλα στὴν ἰδεολογικὴ του ἐνότητα, καὶ στὴ

διάπλαση αὐτοῦ τοῦ γενικοῦ τύπου τῶν ἡρώων του, ὁ Πόε ἀφίνει νὰ ξεφύγει ἀπὸ ὅλο του τὸ ἔργο, καὶ ἕνας ἄλλος ἐνιαῖος τύπος, ὁ τύπος τῆς γυναίκας, ὅπως τὴν ἀντίλαμβάνεται, ὅπως τὴν εἶδε καὶ ὅπως τὴν γνώρισε στὸ βίο του. Ἡ ἀντίληψη αὐτῆ τοῦ «μεγαλύτερου ἰδεολόγου τῆς Ἀμερικῆς» εἶναι τόσο παράδοξη καὶ αἰσθηματικὴ, ποῦ παρουσιάζει ἕνα ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον, ἐνδιαφέρον ποῦ μεγαλώνει ἀκόμη περισσότερο ὅταν συλλογίζεται κανεὶς, πὼς ἡ ἀντίληψη αὐτῆ δὲν σταματᾷ στὸ ἔργο του, μὰ ἐπεχτείνεται καὶ στὴ ζωὴ του, καὶ διέπει γενικὰ τὴν σχέση του με τὴν γυναῖκα ποῦ ἐγνώρισε στὸ βίο του. Ἡ ἀποψη αὐτῆ μᾶς φάνηκε ἀξία μιᾶς ἰδιαίτερης προσοχῆς καὶ μελέτης.

* *

Ὁ Πόε σὲ κανένα μέρος, τόσο τοῦ ποιητικοῦ του, ὅσο καὶ τοῦ τόσο πολυσύνθετου διηγηματογραφικοῦ του ἔργου, δὲν μιλάει διὰ σαρκικὸ ἔρωτα. Κανένας ὑπαινιγμὸς ποτέ. Οὔτε ὅταν τὸ ὄπιο καὶ τὸ κρασί με τὴν ἐξερθετικὴν τους ἀναθυμιάσει τὸν κατέχουν. Τὸ μόνον χᾶδι, ποῦ φαίνεται νὰ γνωρίζῃ με τὴν γυναῖκα εἶναι τὸ φιλί. Κι' αὐτὸ σ' ὅλο του τὸ πολύτιμο ἔργο τὸ ἀναφέρει μόνον 3 φορές. Κι' εἶναι μάλιστα φιλί ἀπάνω στὸ μέτωπο, καὶ τὴν περισσότερες φορές ἀποχαιρετιστήριο. Ἡ στάση του μπροστὰ στὴν γυναῖκα εἶναι πάντα παθητικὴ. Φαίνεται νὰ ἄχῃ σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα τὴν ἀφελῆ ἀγνοία τοῦ ἀθῶου παιδιοῦ. Στὸ μέτωπό της ποῦ τὸ φαντάζεται πάντα ἀγγελικὰ ὄρατο, θαρρεῖ πὼς βλέπει μιὰ ὑπέρογη λάμψη, μιὰ θεϊκὴ αἴγλη. Καμμιὰ φορὰ τὴν ὑπόθεση ἐνὸς δολοκλήρου διηγήματος ποῦ ἀποτελεῖ τὸ δοξολόγημα, ἢ περιγραφή, ἢ ἐξύμνηση μιᾶς ἀγγελικῆς γυναίκας μονάχα. Μιλάει πάντα γι' αὐτὴν με ἔκσταση, μ' εὐλάβεια, με λατρεία, τὴν περιβάλλει μ' ἕνα θεϊκὸ καὶ ὑπέρογιο μυστήριο. Μὲ τὴν ἴδια διάθεση τὴν ὁποῖαν, οἱ primitifs τῆς Ἰταλίας, ζωγράφιζαν τὴν ἐκστατικὴν τὴν ἀφιλείς τους παναγίες. Δένε γιὰ τὸν Fra Angelico, πὼς τὴν ζωγράφιζε γονατιστός. Κάτι ἀνάλογο θὰ συ-

«ΕΣΠΕΡΟΣ»

ΜΗΝΙΑΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΙΔΡΥΤΕΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΑΡΟΥΝΑΣ—ΒΕΛ. ΦΡΕΡΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

Στὴν Ἀθήνα: Κωδῆς Βελγύρας

Στὴν Κέρκυρα: Κωδῆς Μπαδουνοπούλος

Στὴ Χίο: Ἀντρέας Λοῖζος

Στὴ Γερμανία: Ἀπόστολος Μαγκανάρης

ΣΥΝΤΡΟΜΕΣ

Ἐδωτεροικῶ: { Χρονιάτικη Δραχ. 30.
Ἐξάμηνη » 15.

Ἐξωτεροικῶ: Τὸ ἀνάλογο ἀφοῦ προστεθεῖ καὶ τὸ γραμματόσημο.

Ἐπιστολὲς καὶ χεῖματα «ΕΣΠΕΡΟΝ» - Σόρα.

νέβαινε καὶ με τὸν Πόε. Οἱ περιγραφές του εἶναι σὰν προσευχές...

«Ἡ ὁμορφιά της ἦταν ἀπὸ ἐκεῖνες τὴν ὁμορφιῶν ποῦ παρακινεῖ τὴν καρδιά στὸ νὰ μαγευθῇ μαζί καὶ νὰ γαλήσει. Μέσα στὴ χάρι τῶν κινήματων της ἀνέμιζε ἀσφαλῶς κάτι αἰθέριο. Τὰ βήματά της, δὲν ἄφιναν ἴχνη ἀπάνω στ' ἀσφοντήλια... καὶ ὅταν μέσα στὴν ἔκστασή μου παρατηροῦσα τὰ χαρούμενα παιχνίδια της, ποῦ ἐναλασσότανε με τὰ θλιβερά, δὲν μπορούσα παρὰ νὰ σκεφθῶ, πὼς δυὸ ψυχῆς διαφορετικῆς ἦταν κλεισμένες στὸ ἱερὸ θυσιαστήριο τῆς ὑπαρξῆς της... Οἱ κρίνοι τῆς κοιλάδας δὲν ἦταν ὁμορφότεροι... Μιὰ παρθένα τόσο ἀγνή καὶ ἀθῶα σὰν τὴν σύντομη ὑπαρξή, ποῦχε ζήσει ἀνάμεσα στὰ λουλούδια...»⁽¹⁾. Αὐτὴ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὴν ἡρωίδες του ἢ Ἐλεωνόρα, δηλαδὴ πραγματικὰ ἢ τρυφερὴ καὶ ντελικάτη του γυναικοῦλα, μόλις 14 ἐτῶν, ἢ Virginia Clemin, ποῦ τὴν ἔψαλλε καὶ στὸ «Κοράκι» κάτω ἀπὸ τὸ ἴδιο ὄνομα, καὶ στὴν «Annabel Lee»

Νὰ πὼς περιγράφει μιὰν ἄλλη ἡρωίδα του τὴν Ligeia⁽²⁾: «Ἦταν ψηλὴ, λεπτὴ, καὶ τὴν τελευταίαν τῆς μάλιστα μέρες ἀδύνατη. Θὰ προσπαθῆσω μάταια νὰ περιγράψω τὸ μεγαλεῖο, τὴν εἰρηνικὴ φυσικότητα τῶν στάσεών της καὶ τὴν ἀκατάληπτη ἐλαφρότητα, τὴν ἐλαστικότητα τοῦ βήματός της. Ἐρχόταν καὶ ὕστε-

(1) Περικοπὴ ἀπὸ τὸ διήγημα «Ἐλεωνόρα» (Πρώτη ἐκδοσις, The Gift - 1842) ποῦ ἀπαλειφθῆκε ἀπὸ τὴν μεταγενέστερον ἐκδόσειν καὶ ἀπὸ τὴν μεταφράσειν του.

(2) «Λίγια» μεταφράσις Σπανδωνῆ—ἐκδοσις Φέξη—Ἡ μεταφράσις τοῦ κ. Σπανδωνῆ ἔχει γενικὰ τὸ ἐλάττωμα πὼς ἔγινε ἀπὸ μιὰ ξένη πρὸς τὸν Πόε γλῶσσα (τὴν γαλλικὴν) σὲ μιὰ ξένη γιὰ τοὺς Ἕλληνας (τὴν καθαρεύουσα).

ρα ἐξαφανίζοταν σὰν μιὰ σκιά. Ποτέ μου δὲν ἀντιλαμβανόμουν τὴν εἰσοδὸν τῆς στὸ γραφεῖο μου, ἀλλοιῶς, παρὰ με τὴν ἀγαπημένη μουσικὴ τῆς βαθείας φωνῆς της, τὴν στιγμὴ, ποῦ ἀκουμποῦσε στοὺς ὤμους μου τὸ ἀλαβαστρενίον χέρι της. Ποτέ καμμιὰ κόρη δὲν τὴν ἔφθασε στὴν ὁμορφίαν τοῦ προσώπου. Ἦταν ἢ ἀναλαμπὴ ἐνὸς οὐρανοῦ τοῦ ὀπίου... μιὰ αἰθέρια ὀπτασία ποῦ σὲ ἀνατάραζε, περὶ παράξενη, περὶ θεϊκὴ καὶ ἀπὸ τὴν φαντασίαν ποῦ πετοῦσαν ἀπάνω στὴν κοιμισμένην ψυχῆν τῶν παρθένων τῆς Δήλου.» Σ' ἕνα ἄλλο ἀμετάφραστο διήγημά του, λέει: «Βερενίκη!... ἀναπολῶ τὸ ὄνομα της!... Βερενίκη! καὶ ἀπὸ τὰ γκρίζα ἐρείπια τῆς μνήμης μου, χίλιες θορυβώδικες θύμησες ξυπνᾶνε καὶ προβάλλουν μ' αὐτὴ τὴν λέξη!... Ὡ ὑπέροχη ὁμορφία καὶ ὅμως φανταστικὴ! Ὡ Σύλφις τῶν ἀνθῶνων τοῦ Ἀρχαίου... Ὡ ναϊάδα ἀνάμεσα στὴν πηγὴν σου!...»

Ἔτσι μιλάει γιὰ τὴν γυναῖκα, καὶ μέσα στὰ ποιήματά του. Διθυραμβικά, ἐξαιλωμένα, ἐκστατικά. Καὶ ἡ ζωὴ του ἀκόμη περνᾷ ἐπὶ αὐτὴ τὴν πλατωνικὴ καὶ ὄνειρώδην λατρεία στὴν γυναῖκα «La chaste de ses écrits fut celle de sa vie» λέει ὁ Remy de Gourmont. Ἡ πρώτη γυναῖκα, ποῦ ἀγάπησε ἦταν ἡ ἀγγελικὰ ὄραία, μητέρα κάποιου φίλου του, ποῦ τοῦ ἐνέπνευσε ὑστερότερα τὸ ὑπέροχο τραγούδι του «Τὸ Hellen»

Ἐλένη, ἡ ὁμορφία σου εἶναι γιὰ μένα
Σὰν τὰ παλῆα ἐκεῖνα Φοινικικὰ καράβια
Ποῦ ἀπὸ μυρωμένους καὶ ὄλο χάρι θάλασσης
Ξανάφεραν τὸν παραπλανημένο καὶ ἄρρωστο ταξιδευτὴ
Στὴν πατρικὴν τοῦ ἀρογοιᾶ...

Μετὰ παντρεύτηκε τὴν μικρὴν ξαδερφοῦλα του Virginia Clemin, ἀσθενικὴ καὶ αἰθέριο πλάσμα, ποῦ πέθανε ὕστερα ἀπὸ λίγο καιρὸ. Μιὰ ὁμορφὴ Ἀμερικανίδα συγγραφεὺς, ποῦ καὶ αὐτὴ ἀγαπήθηκε ὑστερότερα ἀπὸ τὸν Πόε λέγει σ' ἕνα γράμμα της στὸν Rufus Griswold. «Παραμολῶ μερικὰ ποιητικὰ ἐπεισόδια στὰ ὁποῖα τὸν ἔρωτιζε ὁ ῥωμαντικός του χαρακτήρας. Νομίζω πὼς ἡ Virginia εἶναι ἡ μόνη γυναῖκα, ποῦ ἀγαπήθηκε ἀληθινὰ ἀπ' αὐτόν». Οἱ ἄλλες του γυναικείες γνωριμίες με γυναῖκες τῶν γραμμάτων, περιορίστηκαν πάντα σ' ἕνα πλατωνικὸ καὶ ὑμνητικὸ θάυμασμα ἀπὸ μέρους του⁽¹⁾. Ἀγαποῦσε τὸ πνεῦμα τους καὶ τὴν συνομιλία τους «καὶ δὲν φαίνεται ποτέ νὰ τοὺς γύρεινε τίποτε περισσότερο»⁽²⁾.

Στὴ «Βερενίκη» μᾶς διαγράφει ὁ ἴδιος τὴν ἀντίληψή του, γιὰ τὴν γυναῖκα. «Μέσα στὴν γκρίζαν ἀναλαμπὴν τῆς Αὐγῆς... ἀνάμεσα ἀπ' τὴν σκιά τῆς

(1) Ὑπάρχουν σοβαρότερες σχέσεις του. Βλέπε, G. Mawly, «Un amour de Poe».

(2) Remy de Gourmont. «Marginalia sur Poe et sur Baudelaire»—Promenades littéraires.

(1) Charles Chassé «Le roman policier d'E. Poe à Nick Carter» p. 141 «Grande Revue» No 9 16ème année. Εἰδικὴ μελέτη γι' αὐτὴ τὴν ἀποψη τοῦ Πόε.

(2) Camille Mauclair. Princes de l'esprit-Poe. Σελίδες 3-37.

(3) «The demon of nerveisity, κῆττα μετάφρασις Σπανδωνῆ, ἐκδοσις Φέξη. «Ὁ δαίμων τῆς διαφθορᾶς». Καὶ ἐκδοσις Γιαννάρη, τὴ σχετικὴ περικοπὴ τοῦ «Μαύρου Γάτου».

φυλλωσιᾶς τοῦ δάσους, τὸ μεσημέρι και στή σιγή τῆς βιβλιοθήκης μου, τὸ βράδυ ἐπέρασε κυματιστή, μπροστά στὰ μάτια μου . . και τὴν εἶδα . . . ὄχι σὰν μιὰ ζωντανὴ Βερενίκη, ποὺ ἀναπνέει, μὰ σὰν μιὰ Βερενίκη ἐνὸς ὄνειρου . . . ὄχι σὰν ἓνα πλάσμα τῆς γῆς, ἓνα σάρκινο πλάσμα, μὰ σὰν τὴν ἀφηρημένη ἔννοια ἐνὸς τέτοιου πλάσματος . . . »
 Ἔτσι σὰν ἔννοια τὴν ἀγαπᾷ, ἔννοια, ποὺ καμμιὰ φορὰ τὴν συγχύζει μὲ ἄλλες ἔννοιες και ιδέες και ποὺ συχνὰ τὴν πέρνει γιὰ σύμβολο ἢ τὴν ταυτίζει μὲ τὴν Ὀμορφιά! Ὁ Baudelaire⁽¹⁾ λέει τὴν γυναῖκα τοῦ Πόε, Τιτανίδα, ποὺ ἐκδηλώνεται μέσα σὲ «Πορτραῖτα» ἢ καλλίτερα «τρόπος τοῦ αἰσθάνεσθαι» τῆς ὁμορφιάς, ποὺ ἡ ἰδιοσυγκρασία τοῦ συγγραφέως, συνενώνει και συγχύζει, σὲ μιὰν ἀόριστη κι' ὅμως αἰσθητὴ ἐνότητα, μέσα στὴν ὁποία ζῆ, μὲ περισσό-
 τερη ἴσως ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος λεπτότητα, αὐτὴ ἢ ἀχόρταγη τῆς Ὀμορφιάς λατρεία, ποὺ εἶναι ὁ μεγαλύτερος του τίτλος, δηλαδὴ ἡ περιλήψη τῶν πολλῶν του δικαιωμάτων, ποὺ ἔχει ἀπάνω στὴν ἀφοσίωση και στὸ σέβας τῶν ποιητῶν «ποὺ θᾶρθουν». Ὁ Camille Mauclair προσθέτει: «Δὲν βλέπω, στὸν αἰῶνα μας, ἄλλον ἀπ' τὸν Rosseti, ποὺ νὰ μπόρεσε νὰ ἀντίληψη μέσα ἀπὸ τὸν ξέχειλο λυρισμὸ του ἀρκετὴ θέρη γιὰ νὰ πραγματοποιήση μιὰ τόσο ἐντελὸς μεταφυσικὴ παραλλαγή τῆς γυναίκας». (Princes de l'esprit σ. 30.)

Στὴ ζωὴ τοῦ Πόε, κανένας ἄλλος σύντροφος δὲν φανερόνεται. ⁽²⁾ Ἐένος πρὸς τὰδέρφια του, χωρὶς οἰκογένεια, χωρὶς παιδιά, χωρὶς φίλους. Καμμιὰ φίλια μὲ ἄντρα. Ὁ ὑπέροχος ξεμοναχιασμένος ἰδανιστὴς μέσα στὸ ὠφελμιστικὸ περιβάλλον τῆς ρουτινιέ-
 ρικῆς Ἀμερικῆς, μόνον γυναῖκες συμπάθησε, μόνον γυναῖκες γνώρισε. Πολλές, ἂν ὄχι ὅλες, τὶς ἀγάπησε, σὰν φιλενάδες, σὰν «confidentes».

Τὸ ἐπίθετο, ποὺ μεταχειρίζεται συχνώτερα γιὰ τὴν γυναῖκα, ὁ Πόε, εἶναι ἡ λέξη «ἄγγελος», «σεραφεῖμ» και τὰ παράγωγά τους. Ὅλα τὰ ἄλλα του συναισθη-
 ματα δὲν εἶναι γι' αὐτὸν παρὰ διαβολικὰ και διεφθαρ-
 μένα «δαιμόνια». Τὸ «δαιμόνιο τῆς Διαφθορᾶς» τοῦ ὀπίου, τοῦ τρόμου, τῆς φρίκης, τοῦ οἰνοπνεύματος τῆς φαντασίας και ὁποιοδήποτε ἄλλο δημιούργησε ἢ φαντασία του, ἀποτελοῦνε τὸ μαῦρο φόντο, μέσα στὸ ὁποῖο, θαῦμα λευκότητος, λατρείας, θρησκείας, ὁμορ-
 φιάς και ἔκστασης, προβάλλει τὸ ἀγγελικὸ φῶς τῆς ἀντίληψης του γιὰ τὴν γυναῖκα.

Ἐχτὸς ὅμως ἀπὸ τὶς ἀγαπημένες κι' ἀπὸ τὶς φιλι-
 κές γνωριμίες στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὑπάρχει και

μιὰ ἄλλη γυναῖκα, ἡ μητέρα. Ὁ Πόε τὴν δικιά του, τὴν φθισικὴ θεατρίνα τὴν ὁμορφη Mrs Hopkins δὲν τὴν γνώρισε καθόλου γιατί εἶχε πεθάνει δίνον-
 τὰς του τὸ φῶς. Ἡ πλούσια κυρία Allan, ποὺ τὸν υἱοθέτησε και τὸν ἀγάπησεν ἑξαιρετικὰ δὲν φαίνεται νὰκανε πολλὴν ἐντύπωση στὴ συναισθηματικὴ τοῦ παιδιοῦ. Πέθανε ἄλλως τε κι' αὐτὴ, ἀρκετὰ νωρίς.

Ὁ Πόε ὅμως ἦρε και τρίτη μητέρα, τὴν θεία του, τὴν Maria Clenun. Ὅλοι οἱ βιογράφοι του δὲν βρίσκουν παρὰ εὐγνώμονα λόγια γι' αὐτὴν τὴν γυναῖκα, ποὺ ἦτανε μαζί πεθερὰ του, θεία του και μητέρα του. Ἦταν ἓνας ἀκούρατος ἄγγελος αὐτα-
 πάργνης και καλωσύνης ⁽¹⁾. Ὁ ποιητὴς τὴν ἀγά-
 πησε, ὑπερβολικὰ και τὴν ὕμνησε σ' ἀπαράμιλλους στίχους, ποὺ ὁ Baudelaire τοὺς ἔβαλε γιὰ πρόλογο στὴ μετάφρασή του, ποὺ εἶναι ἀφιερωμένη σ' αὐτὴν τὴν τρίτη και μόνη ἀληθινὴ μητέρα τοῦ Ροε. Μετα-
 φράζουμε ἐδῶ αὐτὸ τὸ σοννέτο, μὲ τὴν πεποιθήση πὼς ἢ παραθέση του δείχνει καλλίτερα ἀπὸ κάθε ἄλλη διή-
 γηση τί στάθηκε αὐτὴ ἡ γυναῖκα γιὰ τὸν ποιητὴ τοῦ «Κορακιοῦ». Ἀξιοσημείωτοι οἱ πρῶτοι στίχοι γιὰ τὸ κατανυκτικὸ τους αἶσθημα. Ὁ ποιητὴς ποὺ δὲν γνώ-
 ρισε ποτὲ τὴν στοργὴ τῆς πρόωρα πεθαμένης μητέ-
 ρας του, τὴν μαντεύει τὴν προαισθάνεται, και τὴν φαντάζεται, σὰν τὴν τρυφερώτερη ἀγγελικὴ σχέση, κι' αὐτὴ του τὴν ἀντίληψη φέρνει δικαιολογία στὴν προσφώνηση, ποὺ ἀπευθύνει στὴν θεία του.

Στὴ Μητέρα μου

Ἐπειδὴ νοιώθω, πὼς ψηλὰ στὸν γαλανὸν αἰθέρα
 Ὅταν ψελλίζουν οἱ ἄγγελοι λογάκια τρυφερὰ
 Μέσα ἀπὸ τῆς ἀγάπης τους τὰ λόγια τὰ θεορὰ
 Δὲν βρίσκουν πειὸ βλαβητικὰ λέξη, ἀπὸ τὸ «μητέρα...»

Γι' αὐτὸ, καιρὸ, μὲ τὸνομα σοῦχω ἐτοῦτο μιλήσει
 Σένα, ποὺ, μούσαι πειὸ πολὺ μητέρα κι' ἀπ' τὴν ἄλλη
 Καὶ μοῦ γεμίζεις τὴν καρδιά, ποὺ ὁ Χάρος σ' ἔχει στήσει
 Ὅταν ἐλύτρωνε ἀπ' τὴ γῆ τῆς Βιργινίας τὰ κάλλη.

Τὴν μάννα μου τὴν καθαυτὸ, ποῦναι καιρὸ, νεκρὴ
 Μονάχα σὰν μητέρα μου μποροῦσα νὰ τὴ νοιώσω
 Νῶ Σύ εἶσαι μάννα τῆς γλυκειᾶς, πούχω ἀγαπήσει τόσο.

Κι' ἔτσι γιὰ μέναν ἀπ' αὐτὴν εἶσαι πειὸ λατρευτὴ,
 Ὅπως τὴν κόρη Σου ἀγαποῦσε ἢ ἀμοιρὴ ψυχὴ μου
 Περισσότερο ἀπὸ μένανε πειότερο ἀπ' τὴ ζωὴ μου.

Ἄς ξανάρθουμε στὶς ἀγαπημένες του κι' ἄς βια-
 στοῦμε νὰ τελειώσουμε αὐτὴ τὴν μελέτη, ποὺ τὴν θε-
 λήσαμε σύντομη και συνοπτικὴ. ⁽²⁾

Εἶναι περιέργο, πὼς τὶς ιδέες του τὶς συνδέει μὲ
 τὴν ιδέα τοῦ θανάτου. Εἶναι ὅλες μελλοθάνατες ἢ

(1) Jean Richerpin «L'âme américaine»—Poe—. Jules Claretie «Τὸ δαιμόνιο τοῦ Τρόμου» «Μοῦσα» φύλλο 12ο μετάφραση Γιάννη Πανταζίδη. Ἀκόμη Baudelaire, Man-
 clair, Gourmont, Jéché, Ingram.

(2) Μερικὲς μας σελίδες γιὰ τὸν Πόε βρίσκονται ἀκόμη
 στὸν πρόλογο και στὶς ὑποσημειώσεις μιᾶς μετάφρασῆς μας,
 ἐκλεχτῶν διηγημάτων του, ποὺ κυκλοφορεῖ σὲ λίγο καιρὸ,
 ἀπὸ τὸν ἐκδοτικὸ οἶκο Γαλιάρη.

νεκρές. Ἐνα σπαθὶ ἄορατο κάποιου Δαμοκλέα τὶς ἀ-
 πειλεῖ. Ὅλες κι' ἡ Morella κι' ἡ Ligeia κι' ἡ Λεω-
 νόρα κι' ἡ Annabel Lee κι' ἡ Βερενίκη, ὅλες πε-
 θαίνουν ἢ σβύνουν μέσα στὸ ὑπερφυσικὸ φῶς, ποὺ τὶς
 τριγυρίζει. Ἡ μιὰ εἶναι πεθαμένη και τὴν νοσταλγεῖ,
 ἄλλη πεθαίνει κι' ὕστερα ξαναβρίσκει τὰ χτυπητότερα
 χαρακτηριστικὰ τῆς στὴν καινούργια του γυναῖκα ἢ
 στὴν κόρη τῆς, ποὺ τῆς μοιάζει και ὑπὸ τὸ κράτος
 μιανοῦ παιδικοῦ τρόμου, διαπιστώνει τὸ γεγονός, ἄλ-
 λοτε πάλι εἶναι μόνον μελλοθάνατες. Λέγει σὲ κάποιον
 του ποίημα.

Δὲν μποροῦσα νὰγαπήσω, παρὰ μόνον ὅταν ὁ θάνατος
 Ἔσμιγε τὸ χνώτο του, μὲ τὸ μῦρο τῆς ὁμορφιάς,
 Ἦ ὁ Ὑμέναιος, ὁ Καιρὸς κι' ἡ Μοῖρα
 Ὅρθῶντοταν ἐμπόδια, ἀνάμεσα σ' αὐτὴν και ἐμένα . . .

Ο ΚΑΚΤΟΣ

Στὸ παράθυρο τῆς νότιας πλευρᾶς μιᾶς μικρῆς
 ταπεινῆς κατοικίας, ἐκεῖ ἔξω στὴ μακρυνὴ συνοι-
 κία ὅπου σήμερα κάθονταν πολλοὶ ἄνθρωποι σὲ
 περασμένα χρόνια πλούσιοι, στεκότανε ἓνας κά-
 κτος. Τὰγκάθια του ἦτανε σὰν μιὰ φοβέρα πρὸς τὸ
 Σύμπαν. Ἐμενε ἐκεῖ χωρὶς καμμιὰ ὁμορφιά,
 γιατί τὸ πράσινο του ντύσιμο εἶχε χάσει τὸ χρώμα
 του ἀπὸ τὸ κρύο κι' ἀπὸ τὸν ἥλιο. Μόλα ταῦτα
 κάθε ἀνοιχτὴ πετιούτανε ἀπὸ τὸ σκληραγωγημένο
 κορμί του μεγάλου, γελαστὰ κόκκινα λουλούδια.
 Μὲ μιὰν ἀλλόκοτη μεγαλοπρέπεια ξαπλώνανε τὰ
 μπουμπούκια τους λαχταρώντας και ροφώντας τὸ
 ἠλιόφωτο. Ἀργότερα στήνανε μεθυστικὸ χορὸ
 τριγύρω του οἱ μέλισσες. Καὶ κατὰ τὸ φθινόπωρο
 παρουσιαζότανε οἱ καρποὶ ποὺ κολλούσανε σὰν
 ἔλκη ἀπάνω στὸ γέρικο κορμί τοῦ φυτοῦ.

Ὅμως ὁ γέρος του κάτοχος δὲν ἔδινε πεντάρα
 οὔτε γιὰ τὴν ὁμορφιά, οὔτε γιὰ τὴν ἀσκήμια τοῦ
 περιφρονημένου φυτοῦ ἂν και στὴ μισὴ του ζωὴ
 παράστεκε πάντα κοντὰ του. Ἀπὸ πόλη σὲ πόλη,
 ἀπὸ σπιτί σὲ σπιτί, πάντα τὸ ἔπαιρνε μαζί του
 σὰν ἓνα ἀναγκαῖο κακό. Μαζὶ μὲ τὰ πιδ πρόστυχα
 τζάτζαλα τὸ πετούσανε μ' ἀδιαφορία στὴν κάθε
 μετακόμιση στῶν ἐπίπλων τὸ κάρο. Παντοῦ ὅμως
 εἶχε συμμορφωθεῖ μὲ τοὺς καινούριους σκληροὺς
 ὄρους τῆς κάθε τόσο ζωῆς του. Σὲ κάθε δυστυχία
 ποὺ χτυποῦσε τὸν ἀφέντη του, ἀποχτοῦσε αὐτὸς
 κι' ἓνα καινούριο βλαστάρι. Ἔτσι εἶχε γίνει μὲ
 τὰ χρόνια ἓνας θεόρατος θάμνος.

Ὁ κάκτος σὲ μιὰ περασμένη ἐποχὴ ἦτανε ἓνα
 νεαρὸ βλαστάρι. Τότε κι' ὁ κύριός του νεαρὸ παλ-

Μιὰ τέτοια ἀντίληψη εἶναι νοσηρὴ, κι' ἴσως μάλι-
 στα νὰ μπαίνη στὰ ὄρια τῆς ψυχιατρικῆς. Αὐτὴ τὴν
 γνώμη ἔχει ὁ Emile Lauvrière (Renaissance
 du livre—Bloud—Alcan) ποὺ θεωρεῖ αὐτὴν τὴν
 ἀντίληψη τοῦ Ροε γιὰ ἓνα «cas d'érotomanie
 morbide» ἓνα εἶδος φετιχισμού. Κι' αὐτὸς ὅμως
 ἀποκαλεῖ τὸν Πόε, ἔκφυλο, ἀλλὰ ὑπέρτερο ἔκφυλο.

Πάντως ὅμως, εἴτε αὐτὴ τὴν ψυχιατρικὴ ἀποψη
 πάρουμε, εἴτε τὴν ποιητικὴ, βλέπουμε πὼς ὁ Πόε
 ποὺ τόσο ἄδικα κατηγορήθηκε γιὰ τὴν ἠθικὴ δια-
 φθορὰ του, ἔχει σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα, ποὺ εἶναι ἓνα
 ἀπὸ τὰ κυριώτερα στοιχεῖα τῆς ἀνηθικότητος, τὴν
 ἰδανιστικὴ ἀντίληψη ἐνὸς ἀθῶου και παρθενοῦ
 παιδιοῦ.

Γ. Α. ΡΟΗΣ

ληκάρι ἀγαποῦσε ἓνα γερὸ νέο κορίτσι. Στερνὰ
 ἀπὸ λίγους μῆνες, γεμάτους ἐρωτικὸ μεθῆσι, τὸν
 παράτησε. Τότες πόνεσε γιὰ πρώτη φορὰ!

Ἐπειτα παντρεύτηκε ὁ ἔρμος μὲ μιὰν ἥσυχη
 λεπτὴν γυναικοῦλα, ποὺ μέσα στὰ μάτια τῆς διέ-
 κρινες πὼς γλίγωρα θὰ πεθάνει. Τὸννοῖωσε μετέ-
 πειτα ἐκεῖνος και γι' αὐτὸ τὴν ἔσφιγγε ὅσο μπο-
 ροῦσε πιδ τρυφερὰ και πιδ προστατευτικὰ μεσ' στὸν
 ζεστὸ τῆς ἀγάπης μανδύα. Μὰ ἐκεῖνη προτίμησε
 νὰ πεθάνει.

Και αὐτὸς πόνεσε πάλι.

Μπροστὰ στὸ παράθυρο στεκότανε ὁ κάκτος και
 τάνθη του τὰ κόκκινα παίζανε μὲ τὴ θερμὴ καλο-
 καιρινὴ πρωία.

Ἡ πεθαμένη γυναῖκα δὲν τοῦ ἄφηκε οὔτε μιὰν
 ἀνάμνηση, γιατί ἔμοιαζε σὰ νὰ μὴν εἶχεν ἀγγίξει
 τὸ πόδι τῆς στὴ γῆς. Ἔτσι τὸ ἀλαφρὸ ἀχνάρι τῆς
 αἰθέριας τῆς ὑπόστασης εἶχε γλίγωρα σβυστεῖ.
 Μονάχα μιὰ φροντίδα τοῦ ἄφηκε· ἓνα μικρὸ ἀρ-
 ρωστιάρικο παιδί. Σ' αὐτὸ ἀφιέρωνε ὁ πατέρας
 ὅλη τὴν ἀγάπη του και ἀπὸ τῶρα ζοῦσε μονάχα
 γιὰ τὸ παιδί. Μὰ ὅ,τι κι' ἂν ἔκανε μὲ τὴ μεγάλῃ
 του ἀγάπῃ, μὲ τὴν ἐμφυτὴ διάθεση τῆς τρυφε-
 ρότητάς του και καλωσύνης, πάντα τοῦ βγῆκε σὲ
 κακό. Τὸ παιδί, πριχοῦ ἀκόμα καλὰ-καλὰ χαιρε-
 τίσει τὶς χαρὲς και τὶς λύπες τοῦ κόσμου, τὸν ἄ-
 φησε. Πῆγε νᾶβρει τὴ μανοῦλα του κουρασμένο
 και σκοτωμένο ἀπ' τὴν ὑπερβολικὴν ἀγάπῃ και τὴ
 φροντίδα τοῦ πατέρα.

Τότες και πάλι πόνεσε.

Ἦτανε μιὰ ψυχρὴ φθινοπωρινὴ βραδιά. Μέσα

στην κρυερή της γαλήνη, γεμάτος από καρπούς, ξάπλωνε ο κάκτος, τὰ παγωμένα ξερακιανά κλαδιά του.

—Πρέπει νὰ τὸν πάρουμε μέσα στὸ δωμάτιο, γιὰ νὰ μὴν παγώσει, εἶπεν ὁ κύριος ἀφηρημένος, δταν ἀπὸ τὸ νεκροκρέβατο πλησίασε στὸ παράθυρο, ποῦ τὸ γέμιζε σχεδὸν ὀλάκερο ὁ κάκτος.

Κ' ἡ γριὰ γρινιάρᾳ ἐπιστάτρια τοῦ σπιτιοῦ κούνησε τὸ κεφάλι της χωρὶς νὰ πεῖ λέξη. Ὁ κάκτος κουβαλήθηκε σ' ἕνα παράμερο δωμάτιο. Ἐμεν' ἐκεῖ καὶ περιμένε ὑπομονετικὰ τὴν ἀνοιξὴ μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς καμμιά μέρα θὰ τὸν θυμηθοῦνε καὶ πάλι.

Τώρα χάριζε τὴν ἀγάπη του, ὁ κύριος, σὲ μικρὰ ζῶα τοῦ σπιτιοῦ. Μὰ καὶ σ' αὐτὰ ἡ ἀγάπη του ἔφερνε τὸ θάνατο. Πέθαιναν καὶ παίρνανε κομματάκια τῆς καρδιάς του μαζί τους. Ὁ ἔρημος γυροῦσε ἀπελπισμένος μέσα στ' ἀδειανὰ δωμάτια, χωρὶς τίποτα ζωντανὸ νὰ τοῦ δίνει ἕνα μικρὸ σημάδι σποργῆς. Ἐπίσης κι' οἱ πεθαμένοι σωπαίνανε. Μιὰ μέρα, ξαφνικά, ἔπεσε τὸ μάτι του στὸν κάκτο ποῦ κανεὶς δὲν τὸν φρόντιζε.

Ἐνα συναίσθημα κάποιας συγγένειας μ' αὐτὸν ἔπιασε τὸν ἔρημον ἄνθρωπο. Ἔτσι παραμελημένος ἦτανε κι' αὐτὸς ὁ ἴδιος τώρα, στὴν χωρὶς ἀγάπη ζωὴ του.

—Θὰ σὲ περιποιοῦμαι γιὰ νὰ γίνεις πάλι γερός καὶ δυνατός, εἶπεν ὁ ἄνθρωπος.

Καὶ ἄρχισε νὰ μελετᾷ βοτανικά βιβλία, μεταφύτευε τὸν κάκτο, τὸν κόπριζε, τὸν πότιζε κι' ἔδωσε τοὺς πεισματοάριδες κλάδους του. Στερνὰ τὸν ἔφερε στὸ πιὸ ὁμορφὸ μέρος τοῦ σπιτιοῦ.

Ὁ κάκτος δὲν ἦτανε συνηθισμένος σὲ τόσην ἀγάπη. Ποτὲ δὲν τὸν εἶχε περιποιηθεῖ ἄνθρωπος. Κ' οἱ πρόγονοί του, στὴν πατρίδα τῶν κάκτων εἶχανε ζήσει χωρὶς τὴν παραμικρὴ φροντίδα. Ἡ μόνη του τροφή ἦτανε ἡ βροχὴ καὶ ὁ ἥλιος δῶρα ποῦ τοὺς φίλεθε ὁ Θεός. Ἀρρώστησε καὶ ἔταν ἔφτασε τὸ καλοκαίρι, δὲν εἶχε βγάλει ἀκόμα κανένα ἄνθος. Κατὰ τὸ φθινόπωρο μαραθῆκανε οἱ σκληροὶ του κλάδοι, κι' ὅταν ἤρτε ὁ χειμῶνας τὸν σπάσανε καὶ τὸν ρίζανε στὴ φωτιά. Εἶχε πεθάνει καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν πολλὴν ἀγάπη.

Τότε ἡ καρδιά τοῦ γέρου κυρίου σκληράνε, σὰν εἶδε πιά, πὼς ἡ ἀγάπη γεννάει μόνον πόνο. Τὰ βιβλία ἔγιναν πιά οἱ μόνοι του, μὰ μπιστεμένοι φίλοι, ποῦ τοῦ πλήρωναν ἀγάπη μὲ ἀγάπη. Κανένας δὲν τὸν κύτταγε πιά κι' ἔτσι τὸ κορμί του παράτησε κάθε ἐπιθυμία καὶ τὸ πνεῦμα του δὲν λα-

χαροῦσε οὔτε τὸ θάνατο, οὔτε τὴ ζωὴ. Μόνον περιμένε καὶ σεργιάνιζε πολλὰς φορὰς σὲ μακρυνὰ λειβάδια.

Ἐνα πρωὶ βρήκανε τὸ γέρο πεθαμένο στὸ κρεβάτι του. Τὰ λεπτὰ διαφανῆ του χέρια, ποῦ λαχτάρησαν νὰ δουλεύουν μοναχὰ γιὰ τὴν ἀγάπη ἦτανε ξαπλωμένα πάνω σ' ἕνα ἀνοιχτὸ βιβλίο. Δὲν ἦτανε οὔτε ἡ Παλαιὰ Διαθήκη, οὔτε τοῦ Παύλου ἡ πρώτη Ἐπιστολὴ πρὸς Κορινθίους. Ἦτανε ἕνα βιβλίο τῆς ἀρχαίας Ἰνδικῆς σοφίας. Ὁ γέρος εἶχε ξεψυχήσει διαβάζοντας ἀπτὰ τὰ λόγια. «Ὅλοι οἱ πόνοι, ὅλα τὰ παράπονα κι' ὅλες τοῦ κόσμου οἱ δυστυχίες μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τὴν ἀγάπη. Ὅπου δὲν ὑπάρχει τίποτα ἀγαπημένο δὲν ξεφυτρώνουν αὐτὰ. Ἔτσι εἶναι πλούσιος σὲ χαρὲς καὶ ἑφτερος ἀπὸ πόνους, ὅποιος δὲν ἔχει τίποτα νὰγαπάει στὸν κόσμον. Γι' αὐτὸ πρέπει, ὁ καθένας ποῦ δὲν θέλει νὰ περάσει ἀπὸ τὸ σκληρὸ κρικέλι τοῦ Πόνου, πρέπει νὰ κυττάξει νὰ μὴν ἔχει τίποτα ἀγαπητὸ στὸν κόσμον».

ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΦΟΝ ΜΠΑΣΣΕΡΜΑΝ - ΓΙΟΡΝΤΑΝ

(Ἀπὸ τὸ περιοδικὸ «Jugend» τοῦ Μονάχου. Μετάφραση ἀπὸ τὰ Γερμανικὰ τοῦ κ. Ἀλεξ. Στάινμετς).

ΣΗΜ. Ὁ συγγραφέας τοῦ σκίτσου αὐτοῦ εἶναι ὁ Γεν. Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος στὸ Μόναχο, φόν Μπάσσερμαν-Γιόρνταν, γνωστός στὴ Γερμανία ἀπὸ διάφορα συγγράμματά του γιὰ τὴν ἱστορία τῆς Τέχνης.

Παρακαλοῦμε θερμὰ, νὰ μᾶς στείλουνε τὸ γρηγορώτερο τὴ συντρομὴ τους, ὅσοι καθυστέρησαν νὰ τὴ στείλουνε ὡς τὰ τώρα.

Πρέπει δὲ νὰ σημειωθῇ δι' ἡ παράκλησός μας αὐτὴ εἶναι καὶ δίκαιη ἀπαίτηση.

Γιατὶ εἶναι περασμένοι στὰ βιβλία μας γιὰ συντρομητές, ὅσοι κρατήσανε ὅλα τὰ φύλλα τοῦ «Ἐσπέρου» σύμφωνα μὲ τὴ δήλωσιν ποῦ δημοσιώσαμε κατὰ συνέχεια στὰ πρῶτα φύλλα: δι' θεωροῦνται συντρομητές ὅσοι κρατήσουνε τὸ πρῶτο φύλλον καὶ δὲν τὸ γυρίσουνε.

Ἡ πληθώρα πρωτότυπης ὕλης, ξεχωριστῶν λογίων μας, μᾶς ἀναγκάζει ν' ἀναβάλουμε τὴ συνέχεια τῆς «Ἀγγελίας» γιὰ κατοπινὰ φύλλα.

ΔΙΟΡΘΩΣΗ

Στὸ δεύτερο τετράστιχο καὶ στὸν πρῶτο στίχον τοῦ II ἀπὸ τὰ Vceu (φύλ. 6.) τυπώθηκε κατὰ λάθος:

Λαφριά κι' ἄπλατα—σύννεφα ψυχῆς ἄγνης, ἀθῶες ἀντί:

Λαφριά κι' ἄπλαστα σύννεφα—ψυχῆς ἄγνης, ἀθῶες.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Ὅσα καλάμια κι' οἱ φλογέρες τόσες,
Λαλούμενες ἀπ' ἀγερένιο στόμα·
Οἱ καλλονὲς τῆς ἐξοχῆς, ὦ . . . πόσες!
Χαδεύουν τὸ πρωτὶ, μεθοῦν τὸ γιόμα.

Καὶ λαγκαδιὲς στὰ γύρα, μύριες ὄσες,
Θαμνώδικα βουνάκια.. μὰ κι' ἀκόμα,
Τραγουδιστὲς πουλιὰ—τί θεῖες γλώσσες!—
Ἀπόλαψη ἢ δροσιά, παχὺ τὸ χῶμα.

Χαράν ἢ λύπη ὁ βόγγος τοῦ μαγγάνου,
Ἄ φέρνει στὴν καρδιά μου, δὲν ἤξαίρω,
Μὰ καὶ τοῦ φουντωτοῦ δεντρολιβάνου,

Τὸ μύρωμα, πὼς θέλω νὰ ρουφήξω . . .
Παράξενο! τί νᾶχω κι' ὑποφέρω;
Ἄχ! κάτι λείπει, πάνω μου νὰ σφίξω....

Νεραΐδας πλάνας ὁμορφιά, λουλούδι ξωτικό!
Μιὰ Παναγιά! Κι' ἀντὶ ἐγὼ νάναψω σου καντήλι,
Τραγοῦδι θεὸ νὰ σοῦγραφα λατρείας, Ὁρφικό.
Μὰ κρῖμα . . . τί ἀνήμπορο, μοῦ στέκει τὸ κοντῆλι.

Πῶς τοῦ χεριοῦ σκλάβο μυαλό, θὰ γίνῃ ὀδηγητής!
Ὁμηρικὴ ποῦ ἐμπνευση καὶ ποῦ δεξιωσύνη!
Πάντα μπροστά σου, στέκομαι βουβὸς προσκυνητής..
—Μὴν ἔτσι τάχα δείχνεται ἡ ἀπεραντωσύνη;—

Στερνὸ δόστε φιλή στὸ μέτωπό μου,
Δροσόγιومه βουνίστιες αὔρες,
Σὲ τόπο φεύγω μάγο, τὸ δικό μου,
Πίσω καημοὶ καὶ πίσω λαύρες.

Γιατὶ θέλω ἡ ψυχὴ μου νὰ γιομήσῃ,
Νιὲς ὁμορφιῆς, καινούριες χάρες
Καὶ δάκρυ νᾶχῃ τῶν ματιῶν ἢ βρῦση,
Γιὰ πλάνα πάθια καὶ λαχτάρες.

Βουλῶ τῆς φαντασιᾶς μου τὰ παλάτια,
Ξεχνῶ σας ἔγνοιες, τόσες, μαύρες,
Ἀφήνω πιά τὸν ἴσκιό σας ἐλάτια,
Φιλήστε με βουνίστιες αὔρες.

Ὡ μάτια σεῖς μοναδικὰ, γιὰ σᾶς κρυφὰ δακρύζω,
Ἀστέρια, ποῦ δὲ λάμπετε τρεμόφεγγα, σ' οὐράνια,
Κάθε φορὰ, ποῦ μυστικά, δειλά, σᾶς ἀντικρύζω,
Τὸ γόνάτο μου κι' ἡ ψυχὴ, λυγιοῦνται γιὰ μετάνοια.

Μετάνοια μιὰ λειτουργικὴ τοῦ θαυμαστοῦ σημάδι,
Σὲ σᾶς, οἱ θύμησες βαριά ποῦ κάνουνε κι' οἱ πόθοι,
Μὲ κάτι ποῦ γιομίσαστε, καρδιά παλιὸ ρημάδι,
Κανένας ποῦ δὲν τό νοίωσε, ποτὲ ποῦ δὲν εἰπώθη!

Πῶς μὲ μαγεύουν: ὁ κισσὸς στρωμένος-στὸν τουβᾶρι,
Οἱ τρουξαλίδες, τίς νυχτιῆς, ἐκεῖ στὸ δροσοχώρι,
Ἡ μυρουδιά-τὶ μπάλσαμο-ποῦ γύνει τὸ θυμᾶρι
Καὶ τὸ τραγοῦδι τὸ παλιό, ποῦ τραγοῦδᾶς μου κόρη.

Ὅπουθενε καὶ νᾶρχεται τὸ κλάμα, μὲ λαβώνει,
Τ' ἀργάτη μαῦρος ὕδρωτας πλημμύρα ποῦ μὲ πνίγει,
Ὁ στεναγμὸς τῆς δυστυχιάς, μὲ καίγει καὶ μὲ λυώνει
Κι' ἀγάπη μόνον τὴν καρδιά κρυφὴ, μοῦ τὴν ἀνοίγει.

Θριαμβευτής, πατῶ σὲ κορφοβούνια.
Γελῶ καὶ τραγοῦδάω,
Στὰ μάτια σου, τραγοῦδια μιλιούνια.
Σὲ κάμπους ἀργοπάω.

Καὶ λούλουδα μαζώνω, πρασινάδες,
Μὲ τὴ δροσιά διαμάντια.
—ὦ . . ! πόσες θεὸ νὰ νοιώσω ἀνατριχάδες,
Σὰ θὰ σταθῶ σου ἀγνάντια.—

Στὰ χέρια μου θὰ τᾶχω μυρωδάτα,
Καὶ σὺ θὰ τρεμογέρνῃς,
Μαζὶ μὲ καμπολούλουδα δροσάτα,
Τρελλὰ φιλιὰ νὰ παίρῃς.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΑΡΟΥΝΑΣ

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΒΙΒΛΙΑ

Κωστή Μπαστουνοπούλου: «ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΛΟ».

Δράμα σε μέρη τρία. Έκδοση Μιχ. Ζηγάκη. — Άθήνα.

Στον πρόλογο που γράφει δ'κ. Φώτος Γιούφυλλης, για τα «Κόκκινα Σημάδια» του κ. Κωστή Μπαστουνοπούλου, διακηρύττει πολύ σοφά πώς: «*Η θέση ενός καινούργιου βιβλίου γραμμένου από νέο συγγραφέα είναι τόσο ντελικάτη, πού κ' ένας πρόλογος άκόμα μπορεί νάν τοῦ προστέση ή νάν τοῦ αφαιρέση*». Συμφωνούμε διάπλατα με τόν κ. Γιούφυλλη και για τοῦτο πιάνοντας τήν πέννα για νά φέρουμε γνώμη πάνω στο πρώτο θεατρικό έργο τοῦ ίδιου συγγραφέα, τρέμουμε από φόβο μή λάχει και στραπατσάρουμε το έργο με βαριά λόγια ή μήν τοῦ προσέσουμε με πλατιούς ἐπαίνους. Πάντως, ἐμεῖς, θά ποῦμε τήν ιδέα μας, ἀπλά τήν ιδέα μας, κάνοντας μαζή μιάν ἀνάλυση τοῦ έργου, ἐπαινώντας το κιόλας, χωρίς καμιά προκατάληψη, μά γιατί τοῦ πρέπει, ἀφίνοντας δ'τι σόλις ὑπάρχει μέσα — πού πολύ ἀμφιβάλλουμε γι' αὐτό, γιατί καθὼς εἶδαμε τὰ ἴσια θά βλέπαμε και τὰ στραβά — νάν το χτυπήσει δ'κ. Φώτος Πολίτης, πού μαντεύουμε πώς και σέ τούτη τήν περίσταση δὲ θά λείψει ἀπὸ τοῦ νά ἐφαρμόσει τίς γνωστές του τίς ἀρχές. Γιατί φαίνεται πὼς τὸ πῆρε ἀπόφαση, δ'κ. Πολίτης, νά μή βρῖσκει κανένα έργο ἄρτιο και νά χτυπά δτι οἱ ἄλλοι ἔχουν παινέσει. Δικαίωμα του ἐκεινοῦ νά γράφει δτι θέλει. Δικαίωμα μας και μᾶς νά μήν τότε διαβάσουμε, ή νά τότε διαβάσουμε μόνο και μόνο για νά γελάσουμε. Τί λέτε;

Και πρὶν ἀπὸλα ἄς πιάσουμε τὸ γλωσσικό μέρος τοῦ έργου, γιατί εἴμαστε τῆς ιδέας πὼς: πρώτη — πρώτη δουλειά ἐνὸς πού καταπιάνεται στήν κριτική ἐνὸς έργου, ή θεατρικό ή δῆγημα ή τραγούδι, εἶναι, νά ρίξει τή ματιά του στή γλώσσα και πάνω σ' αὐτή νά πρωτομιλήσει, μιᾶς κιόλας τώρα, θεατρικοί συγγραφέες, δῆγηματογράφοι, ρομαντογράφοι, ποιητές πολεμοῦνε για τή γλώσσα, μάχονται για τή γλώσσα, σκοτώνονται για τή σωτηρία τῆς γλώσσας, ὅσπου νά λυθεῖ ὀριστικά τὸ ζήτημα, γιατί ἀκόμη ή χιλιόμετριδαρρωστημένη (κακόμοιρε Ἴδα!) καθαρεύουσα δὲν ἔχει ὀλοτέλα ξεριζωθεῖ, μολονότι δ'κ. Δ. Π. Ταγκόπουλος (μ' ἐπιφύλαξη γιατί δὲ θυμοῦμαι καλά ἂν εἶναι λόγια τοῦ κ. Τ., ἂν τᾶχω διαβάσει σέ κανένα του ἄρθρο ή ἂν τᾶπέ πάνω σέ κουβέντα μας) λέει πὼς τὸ γλωσσικό τὸ ζήτημα ἔχει πιά λυθεῖ.

Διαβάζοντας κανείς τὸ πρώτο έργο τοῦ κ. Κ. Μπαστουνοπούλου, «Τὰ Κόκκινα Σημάδια» θά βρεῖ πολλά γλωσσικά παραστρατήματα, πού πρὶν ἀρχίσουμε νά γράψουμε τοῦτο τὸ ἄρθρο, κρατήσαμε σημείωση για καθένα χωριστά, κάνοντας σχετική ἀνάλυση πάνω σ'

αὐτό, με σκοπὸ νάν τ' ἀναφέρουμε ἔλα με τή σειρά, χωρίς ἔμως νά λογαριάσουμε και τὸν ξενοδόχο, δηλαδή τὸ χῶρο κι ἀκόμα πὼς δὲν πρόκειται νά μιλήσουμε για τὰ «Κόκκινα Σημάδια» μά μοναχά για τὸ «Μοντέλλο».

Γιὰ τοῦτο περιοριζόμαστε νάν τ' ἀναφέρουμε ἀκαθόριστα, θυμίζοντας μοναχά τὸ καταραμένο τὸ ν πού τόσο ἄτεχνα τὸ μεταχειρίζεται, δ'κ. Κ. Μπ., σὸ παραπάνω έργο. Ὅλο ἔμως τὸ φταίξιμο δὲν πέφτει πάνω σὸ συγγραφέα. Γιατί, καθὼς σέ πολλοὺς ἔτσι και κεινοῦ, θάν τοῦ γεννήθηκε τὸ ἐρώτημα πού δ' ἀκολουθήσει.

Μέλο, πού τὸ τελικό τὸ ν ἔχει πιά καθοριστεῖ ἀπ' τοὺς δασκάλους τῆς δημοτικῆς — Ψυχάρη, Πάλλη, Φιλήντα, Βλαστό κ. ἄ. — και κανενὸς νέου δημοτικῆς συγγραφέα δὲν ξεφεύγει, πού κι ἄ λάχει νά τοῦ ξεφύγει λογαριάζεται για **λάθος τῆς πέννας** κατά τὸ **λάθος τῆς γλώσσας** τῷ Λατίνω.

Νά ἔμως, πού σέ τόσο λίγο διάστημα και μάλιστα ὑστερ' ἀπὸ μιὰ πολὺκαιρη παραμονή σὸ Μικρασιατικό μέτωπο — πού κάθε ἄλλο παρὰ διελίο θᾶχε κανείς σὸ πλευρό του — δ'κ. Μπαστουνοπούλος μᾶς παρουσιάζεται με τὸ καινούργιο του θεατρικό έργο «Τὸ Μοντέλλο» με μιὰ λαγαρισμένη, ραφιναρισμένη δημοτική γλώσσα, πού ὅξω ἀπὸ μερικὲς τριτόκλιτες ὀνομαστικὲς πληθυντικοῦ, πού μεταχειρίζεται σέ λιγοστά μέρη — και τοῦτο γιατί δὲ στέκουν ἀκόμα καλά σὸ στόμα ή δὲν ἤχουν εὐχάριστα σ' αὐτὴ — ή γλώσσα του εἶναι ἀψεγάδιαστη, καλογραμμμένη, περιποιημένη και κοσκιτισμένη με φιλό κόσκινο ἔτσι πού δὲ βρῖσκει κανείς μέσα κεί καθαρευουσιάνικες λέξεις. Σ'ένα μοναχά σημείο δὲ συμφωνοῦμε με τόν κ. Μπαστουνοπούλο κ' ἐπειδὴ μπορεί κανείς νά τήν πει προσωπική διαφωνία γι' αὐτὸ δὲν τήνε λαβαῖνομε ἐπίσημα ὀπόψη μας: Ποιὸ σκοπὸ ἔχει κείνο τὸ η τῆς ὕποταχτικῆς; Ἀναντίρρητα κανένα! Μπορεῖ νά μᾶς πει ἔμως, δ'κ. Μπ., πὼς τή διατηρεῖ γιατί δ' Ψυχάρης ή δ' Παλαμάς δὲν ἔχουνε πάρει διαζύγιο μαζή τῆς. Βλέπετε ἀντίληψη εἶναι αὐτή και πρέπει νά τήνε σεβαστοῦμε. Ὑστερα ἄς μή ξεχνοῦμε πὼς εἴμαστε ρωμοὶ και σ'α ρωμοὶ τῶχομε ριζομένο μέσα μας ν' ἀνήκομε σ'ένα κόμμα κι ἂν ἀκόμη δὲν ἔχομε τὸ ἐλάχιστο νά κερδίσουμε ἀπὸ τίς ἀρχές του. Κι δ'κ. Μπαστουνοπούλος σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα, καθὼς ἐμεῖς σ' ἄλλα, ἀσπάζεται τήν ἀρχή τοῦ Ψυχάρη και τοῦ Παλαμά καθὼς και πολλοὶ ἄλλοι, πού μολονότι μαθητὲς τοῦ Φιλήντα ή τοῦ «Νουμά» δὲν ἐννοοῦν νά τὸ χωνέψουν πὼς ή ὕποταχτική, στή γλώσσα μας, εἶναι τελειωτικά ἄχρηστη.

Με λίγα λόγια, δ'κ. Μπαστουνοπούλος, μᾶς ἔδειξε με τὸ τελευταῖο του έργο πὼς προχώρησε ἀλματικά σὸ γλωσσικό. Κι ἂ δὲ με πιστεῦτε ἀνοίξετε τὰ «Κόκκινα Σημάδια» ἀνοίξετε και τὸ «Μοντέλλο» και κάνετε τή σύγκριση. Θά τήνε πάθετε σάν τὸ Θωμά.

Και τώρα στήν περίληψη τῆς ὕποθεσης τοῦ «Μοντέλλου».

Ἡ Μαίρη — τὸ μοντέλλο, — μιὰ μορφωμένη κοκότα συζεῖ με τὸν Ἀντρέα, ἕνα νέο ζωγράφο ὡς 26 χρονῶν και κοντά τῆς κρατᾶ τήν κόρη τῆς, ἕνα καλοκαμομένο κορίτσι, πού βαστᾶ ἀκόμα μιὰ παιδιάτικη ἀφέλεια. Ἡ Μαίρη ποζάρει για κάποιο έργο τοῦ Ἀντρέα με τὸ ὅποιο πρόκειται νά λάβει μέρος σέ κάποια ἐκθεση. Ζοῦνε καλά κιόμορφα. Νά ἔμως πού ὑστερ' ἀπὸ λίγον καιρὸ ἕνα μικρὸ συνεφάκι παρουσιάζεται σὸν ἀνέφελο κι ἀνοϊξιάτικον οὐρανὸν τῆς ζωῆς τοῦ νέου ζωγράφου και τῆς ὁμορφῆς του μαϊτρέσσας. Ἡ Ἄντα κι δ' Ἀντρέας ἐμπνέονται ἀπὸ ἕναν κοινὸν ἔρωτα. Κρατοῦν μυστικό τὸ αἶσθημά τους για κάποιο καιρὸ, ὅσπου βρῖσκεται και για τοῦτος, καθὼς για ὅλους ἀνεξάρτητα τοὺς ἐρωτευμένους, ή εὐκαιρία νά ἐξωτερικέψουν ὁ ἕνας τοῦ ἄλλου, τὸ αἶσθημά τους. Λίγον καιρὸν ὑστερ' ἀπὸ τήν ἐξομολόγησή τους, ή Μαίρη, ή μητέρα τῆς Ἄντας, μαθαίνει, ἀπὸ μιὰ κουβέντα τῆς με τὸν ἐρωμένο τῆς, τὸ μυστικό. Συζητεῖται πολὺ και φτάνει σὸ σημείο νά πάρει τὸ κορίτσι τῆς και νά φύγουν ἀπὸ τὸ ἀτελιέ τοῦ Ἀντρέα, χωρίς ἔμως και νά διακόψει ὀλοτέλα τίς σχέσεις τῆς μ' αὐτόν.

Μιὰ μέρα, δ' Ἀντρέας, πηγαίνει σὸ σπίτι τῆς Μαίρης. Για μιὰ στιγμὴ βρῖσκεται μοναχὸς με τήν Ἄντα και μαθαίνει ἀπὸ τὸ στόμα τῆς, πὼς ή μητέρα τῆς τήν ὀποχεώνει νά πλησιάζει κάποιο γέρο τραπεζίτη και νά τοῦ κάνει ἔλα του τὰ χατήρια. Ὁ Ἀντρέας γίνεται ἐξωφρενὸν και ζητεῖ ἀπὸ τήν Ἄντα νά μήν ὀπακοῦε στίς συμβουλές τῆς μητέρας τῆς. Ἡ Ἄντα τοῦ τὸ ὀπόσχεται και μ'ένα ἠδονόπαθο φιλι κλείνουν τή συμφωνία τους.

Σὸ διάστημα αὐτὸ παρουσιάζεται κάποιος γέρος ζωγράφος, πού πρόκειται νά συναγωνιστεῖ με τὸν Ἀντρέα στήν ἐκθεση. Εἶναι δ' Μάρκος, παλιὸς φίλος τοῦ Ἀντρέα και δάσκαλός του με τὸν ὅποιον εἶχε διακόψει τίς σχέσεις του ἐξαιτίας κάποιου ἐπεισοδίου πού συνέβηκε σέ κάποια ἐκθεση. Ὁ Μάρκος εἶναι δ' πρῶτος ἐρωμένος τῆς Μαίρης! δ' πατέρας τῆς Ἄντας! πού ἤρθε νά ζητήσει τὸ παιδί του, σὴν ὄντας τὸ ἔτσι ἀπὸ τὸν κακὸ δρόμο πού θᾶπαιρνε με δάσκαλο τή μητέρα τῆς. Ἡ Μαίρη ἔμως κάθε ἄλλο παρὰ τὸν ὀποδέχεται καλοθέλητα. Και στήν αἴτησή του, νά τοῦ δώσει τήν Ἄντα, τοῦ ἀρνιέται τήν πατρότητα ἐκδικώντας τον ἔτσι πού τήν παράτησε ἀπὸ δὴ και χρόνια για νάκοιουθήσει κάποια πλούσια κυρία, πού τὸν εἶχε ἐρωτευθεῖ τρελλά. Ὁ Μάρκος ἐπιμένει, ἄλλο τόσο κή Μαίρη. Κἔτσι δ' γέρος ζωγράφος ἀναγκάζεται νά ὀποχωρήσει, χάνοντας κάθε του ἐλπίδα.

Ἀξάφνα μαθαῖνομε, στήν τρίτη πράξη, πὼς σέ κάποια συγκέντρωση, δ' Μάρκος, πυροβόλησε τή Μαίρη γιατί ἐξακολοῦθοῦσε ν' ἀρνιέται τήν πατρότητά του πάνω στήν Ἄντα. Κι ἀπὸ τότε δ' Μάρκος κατατρεμένος ἀπὸ τήν κοινωνία για τή χειρονομία

του αὐτή, γυρίζει δῶθε-κεῖθε σάν τρελλός. Κανένα δὲν πλησιάζει, με κανένα δὲ μιλεῖ και τοῦτο ἐπιθεβαῖώνει τήν κοινή γνώμη, πὼς εἶχε τρελλαθεῖ.

Κι δ' Μάρκος ἀποφασίζει νά ταξιδέψει για τὸ μακρινὸ κι' ἀγύριστο ταξίδι, μά πρὶν θέλει νά φιλήσει τὸ κορίτσι του. Παίρνει λοιπὸν τήν ἀπόφαση και πηγαίνει νά βρεῖ τή Μαίρη σέ κάποια γκαρσονιέρα πού δίνονταν χορός. Μπαίνοντας μέσα στήν πλούσια βεράντα τῆς γκαρσονιέρας ζαλίζεται ἀπὸ τὸ πολὺ τὸ φῶς, ἀπὸ τὸ λοῦσο κι ἀπὸ τή μουσική. Ἐκεῖ συναντᾶ τή Μαίρη πλάι σὸν Ἀντρέα. Τῆς γυρεύει νά δεῖ τήν Ἄντα για μιὰ τελευταία φορά, νά τή φιλήσει με τήν ὀπόσχεση πὼς δὲ θά τήν ἐνοχλήσει ἄλλο. Ἡ Μαίρη ἀρνιέται στήν ἀρχήν, ὕστερα ἔμως τοῦ τὸ ὀπόσχεται και πηγαίνει νά φωνάξει τήν Ἄντα, πού κείνη τήν ὄρα χόρευε μέσα σὸ φωτόλουστο σαλόνι και φιλιόταν με τοὺς ἐρωμένους τῆς, πρὸς μεγάλη χαρὰ τῆς μητέρας τῆς. Κή Ἄντα παρουσιάζεται σέ λίγο σὸ γέρο ζωγράφο, πού κι αὐτὴ, καθὼς ὅλος δ' κόσμος, τότε νομίζει για τρελλό. Στήν ἀρχή φοβάται νά τὸν ζυγώσει, μά τὰ γλυκά παρακάλια τοῦ Μάρκου τῆς δίνουνε θάρρος. Τή στιγμὴ ἔμως πού δ' γέρος ζωγράφος κάνει νά τή φιλήσει τραβιέται και φεύγει πρὸς τή φωτισμένη αἴθουσα λέγοντας πὼς εἶναι ὀμορφη και πρέπει νά φιλιέται μοναχά ἀπὸ νέους. Αὐτὸ ἦταν ἕνα δυνατό χτύπημα για τὸ δυστυχισμένο πατέρα, πού μή μπορώντας νά τὸ βαστάξει κλονίζεται και πέφτει, ἐνῶ μαζή μαῦτόν πέφτει σιγά κή ἀλλάια για νά δώσει τέλος στήν τραγικήν αὐτὴν ἱστορία.

Αὐτὴ εἶναι ή ὕποθεση τοῦ «Μοντέλλου».

Τὸ έργο, τοῦ κ. Κωστή Μπαστουνοπούλου, δὲν ἀνήκει στή σχολή τῶν pièces à thèse, με ἄλλους λόγους, δ'κ. Μπαστουνοπούλος, δὲν ἐργάζεται κατά τὸ σῆστημα τοῦ Emile Fabre, τοῦ συγγραφέα τῆς «Maison d'argile» ἄλλ' ἀκολουθεῖ περισσότερο τὸ σῆστημα πού ἐφάρμοσε στή Γαλλία και πού τόσο δεξιότεχνα χειρίστηκε δ' François de Curel και πού ὀπόδειγμα μᾶς δίνει σὸ λαμπρὸ του έργο «La danse devant le miroire». Συγκεκριμένα ή τεχντροπία πού ἀκολουθεῖ εἶναι ἀπὸ τίς δυσκολώτερες, εἰδικά σὸ ζήτημα τῶν πολλῶν ή τῶν ὀλίγων προσώπων. Μ' αὐτὸ δὲ θέλομε νά ποῦμε πὼς τὰ δράματα πού περιέχουν πολλὰ πρόσωπα ὕστεροῦν ἀπὸ κείνα πού περιέχουν ὀλίγα, ἄλλ' δτι δταν ἕνα δρᾶμα στήρίζεται σέ 3 ή 4 πρόσωπα και μόνο, για νά προκληθεῖ δράση, πού νά μή ξετυλίγεται σάν πλατωνική κουβέντα, εἶναι ἀπαραίτητο, δ' συγγραφέας νά δημιουργήσει σειρά σκηνῶν κ' ἐπεισοδίων **φυσιο-λογικῶς ἐξελισσομένων**, ἔτσι πού νάχομε πρόσωπα με πραγματική δράση και με κινήσεις ἀπόλυτα ἀβίαστες.

Μπορεί άδισταχτα, νά πει κανείς, πώς ο κ. Μπαστουνόπουλος πέτυχε τὰ περίφημα coups de scène, πού τόσο άπαιτητική είναι γι' αὐτὰ ἡ διεθνῆς θεατρική κριτική.

Τί ἄλλο είναι ἡ περίφημη ἐκείνη σκηνή τῆς δευτέρας πράξης, πού ἡ Μαίρη ἀντικρίζοντας μέσα στό σπίτι της τόν αἰώνιον ἐφιάλτη της, τόν ἄνθρωπο πού κατέστρεψε τή ζωή της, σκορπίζει ὄλην ἐκείνη κενῶ διακόφεται ἀπό τόν Ἄντρέα τοῦ λέγει μέ ὕφος κυρίας τοῦ καλοῦ κόσμου «—: Ἀποτείνομαι στόν κύριο» αὐτό είναι ἕνα coup de scène πού τόσο ἀριστοτεχνικά ἔχει βαλθεῖ σ' αὐτή τή σκηνή.—

Μαίρη: ἡ γυναίκα πού ἔκλεινε μέσα της ἕνα καλό ὀλικό ψυχικό, μά πού τὸ διέφθηρε ἡ ζωή της νόχτας καί τοῦ καμπαρέ καί πού τόσον ἔχει ἀναπτύξει τὸ μῖσος της γιά τὸ Μάρκο, τόν παλιό της ἐρωμένο, τόν πατέρα τοῦ παιδιοῦ της, ὥστε δὲν ἠσύχασε παρά σάν τὸν εἶδε συντριμένο νά στενάζει ἀπό πόνο μέσα στή βεράντα τοῦ γλεντιοῦ. Ἡ Ἄντα: είναι τὸ κορίτσι πού μολοντί ἄθωο δὲν ἄργησε ὕστερ' ἀπὸ μιὰ τόσο ἐπίσημη δασκαλία νά ἐξελιχτεῖ σὲ μιὰ κοκότα, πού τόσο ἀριστοτεχνικά παίζει τὸ ρόλο της.

Ἄντρέας: είναι ὁ ἄνθρωπος μέ τίς μεγάλες φιλοδοξίες, μά μέ τὴν ἀδύνατην ψυχὴ, ἐνῶ ὁ Μάρκος: είναι ὁ ἄνθρωπος πού ἔζησε στήν παντοτεινὴ πλάνη, πού ἔκλεψε ἕνα κορίτσι καί πού ἐνόμισε πὼς τὸ δημιουργικό του ταλέντο τὸν ὑποχρέωνε νά τὴν ἀφήσει γιά νά ζήσει στό πολὺ φῶς καί ἀνετη ζωὴ στό πλάι μιᾶς ἄλλης. Ἐζῆσε μέσα στή χίμαιρα τῆς τέχνης καί τῆς ζωῆς καί τέλος αὐτὴ ἡ χίμαιρα τοῦ δημιουργεῖ τὰ τραγικώτερα ἀποτελέσματα καί δὲν ἀπομένει πιά, καθὼς λέει ὁ ἴδιος, παρά σύντριμμα τῆς ζωῆς καί τῆς ὕλης.

Τὸ «Μοντέλλο», ἐχτός τῆς ἀδιαφιλονίκητης φιλολογικῆς του ἀξίας, ἔχει κλειστεί στό ἀπόλυτο θεατρικὸ καλοῦπι. Ὁ κ. Κωστής Μπαστουνόπουλος ξαίρει κατὰ δάθος τί ζητεῖ ὁ Σαρσαι, ὁ αὐστηρὸς αὐτὸς κριτικὸς τῆς Γαλλικῆς σκηνῆς, γιά τὸ μαγῆρεμα τοῦ θεατρικοῦ κομματιοῦ. Μὲ τὸ πρῶτο του αὐτὸ θεατρικὸ ἔργο, ὁ νεαρὸς συγγραφέας, μᾶς ἔδειξε καθαρὰ καί ξάστερα πὼς γνωρίζει τὴ σκηνὴ ὄλο της τὸ δάθος καί πὼς κλείνει μέσα του ἀνεπτηγμένο, σὲ ἀπίστευτο βαθμό, τὸ θεατρικὸ δαιμόνιο. Ὁ κ. Μπαστουνόπουλος δὲν πρέπει νά κριθεῖ σὰ νέος συγγραφέας μέ κάποια παράδλεψη κ' ἐπιείκεια, μά πρέπει νά κριθεῖ σὰ σωστός συγγραφέας μέ ὄλα του τὰ συστατικά, κ' ἡ κριτικὴ πρέπει νά φανεῖ αὐστηρὴ ἀπέναντί του γιὰ τὴν πρόκειται ν' ἀντικρύσει ἕναν νέο, μά δυνατὸ θεατρικὸ συγγραφέα.

Σύρα

ΒΕΛ. ΦΡΕΡΗΣ

Φώτου Γιοφύλλη: «ΤΟ ΑΜΟΙΡΟ ΤΟ ΔΟΛΑΚΙ». Ἀθηναϊκὸ μυθιστόρημα. Ἐκδοσὴ περιοδικοῦ «Πολιτισμὸς» Ἀθήνα 1922.—

Ἦστερ' ἀπὸ τὸ «Τραγοῦδι τῆς Κοντέσας», πού τόσο καλὰ μίλησε γι' αὐτὸ ὁ κ. Κ. Παλαμᾶς, ὁ φίλος καί συνεργάτης μας κ. Φῶτος Γιοφύλλης, ἔδωσε στό φῶς τῆς δημοσιότητος, τὸ νέο του ἔργο «Τὸ ἄμοιρο τὸ Δολάκι» ἕνα Ἀθηναϊκὸ μυθιστόρημα πούδαι παρμένο μέ πολλὴ τέχνη καί περισσὴ παρατηρητικότητα ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς πρωτευουσιάνικης γειτονιάς καί τῶν παρασκηνίων.

Μ' ὄλην τὴν προσπάθειά του, ὁ κ. Γιοφύλλης, νά μὴν ἀφήσει τίποτα νά ξεχυθεῖ, στό ρεαλιστικὸ αὐτὸ ἔργο του, ἀπὸ τὸ ἑφτανησιώτικο ποιητικὸ του λεξιλόγιο, τοῦ ξέφυγαν οἱ τρεῖς ἐκείνες λέξεις, — πού μπορεῖ νά πει κανείς πὼς ἔχουν υἱοθετηθεῖ ἀπὸ τὸν Κερκυραῖο ποιητὴ: — *Ἐὐγένεια*, *Ἄμορφιά* καί *Καλωσύνη*, πλεονεχτήματα πού δὲ βρίσκει κανείς παρὰ μόνο σὲ μιὰ «Κοντέσα τοῦ παλιοῦ καιροῦ».

Τὸ βιβλίον αὐτὸ θὰ διαβαστεῖ πολὺ, γιὰ τὴν εἶναι τέτοιο, πού ν' ἀρέσει στοὺς πολλοὺς καί πού, ἂ δέ γελοῖόμαστε, γι' αὐτὸν τὸ σκοπὸ γράφτηκε.

Τὸ συνιστοῦμε θερμὰ στοὺς ἀναγνώστες μας.

Ἄντρέα Λουῆζου: «ΘΛΙΜΕΝΑ ΛΟΓΙΑ» (ποιήματα). Βιβλιοπωλεῖο Περ. Ἰατρῖδης Χίος. Τιμὴ κάθε βιβλίου δραχ. 5.

(Γιά τὰ τραγοῦδια τοῦ κ. Ἄντρέα Λουῆζου θὰ μλήσουμε πλατιὰ στό ἐπόμενο φύλλον).

Ἐλάβαμε τὰ Περιοδικά:

«ΜΟΥΣΑ». — Μηνιαία ἔκδοσις. Διευθυνταί: Νάσος Χρηστίδης, Π. Γ. Καλλιγᾶς, Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος. Γραφεῖα ὁδὸς Δραγατσανίου 6β Ἀθήνας.

«ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ» Καλλιτεχνικὸν περιοδικὸν ἐκδιδόμενον κατὰ μῆνα ἐν Ἀθήναις Διευθυντής: Δ. Ι. Καλογερόπουλος συνδρομὴ ἔτησια: Δρ. 20, τὸ τεῦχος Δρ. 2.

«Ο ΦΑΡΟΣ». — Δεκαήμερο Φιλολογικὸ Περιοδικὸ. Γραφεῖα: Σίδε Μιτουάλη 30 Ἀλεξάνδρεια.

«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ». — Μηνιαῖον περιοδικὸν. Διευθύντρια: Εὐγενία Ζωγράφου. Ὅδὸς Μαινάνδρου 83. Ἀθήνα.

«ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ»: Μηνιαῖο περιοδικὸ. Γραφεῖα Ἐγνατίας 351. Θεσσαλονίκη.

«ΕΥΑ ΝΙΚΗΤΡΙΑ». Μηνιαῖο περιοδικὸ. Δ/τρια Μαριέττα Γιάννοπούλου. Ζάκυνθος.

«ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ». Μηνιαῖο περιοδικὸ. Ὅργανο τοῦ Συλλόγου τῶν Ὑπαλλήλων τῆς Ἐταιρίας Eastern. Ἀρχισυντάχτης Π. Χάμπας. Σύρα.

«ΕΠΙΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ» Μηνιαῖο περιοδικὸ. Διευθυντής: Ἐκδότης: Π. Δ. Ἀβούρης. Ζάκυνθος.

«ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ» Φιλολογικὸ καί Ἱστορικὸ περιοδικὸ. Διευθυντής Δ. Χ. Ζώης Ζάκυνθος.

«ΟΙ ΦΙΛΗΠΠΟΙ» Φιλολογικὸ περιοδικὸ. Δράμα.

«ΚΟΙΝΟΤΗΣ» Ἐβδομαδιαία πολιτικὴ ἐπιθεώρησις. Διευθυντής Δρ Ντίνος Μαλοῦχος. Μητροπόλεως 44. Ἀθήνα.

«ΦΥΛΗ» Μηνιαῖο Περιοδικὸ, ὄργανο «Φιλικῆς Ὀμοσπονδίας τῶν νέων» (Ἀρχῶν νεωτεριστικῶν). Δ/τῆς Ν. Σ. Σκαρέντζος, ὁδὸς Κέας 6. Ἀθήνα.

«Ο ΦΑΡΟΣ» Φιλολογικὸ περιοδικὸ πού βγαίνει στό Βόλο.

ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΤΟ "ΑΠΙΣΤΕΥΤΟΝ,"

ΙΔΡΥΤΑΙ :

Ι. ΜΑΡΑΓΚΟΣ & Φ. ΒΟΥΤΣΙΝΟΣ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΜΙΑΟΥΛΗ

ΣΥΡΟΣ

Διαρκής παρακαταθήκη ποικίλων έμπορευμάτων δια-
σήμων Γερμανικῶν, Γαλλικῶν καὶ Αὐστριακῶν έργοστα-
σίων ὑπὸ τοῦ ἀνωτέρω οἴκου ἀντιπροσωπευομένων.

Τὰ δῶρα σας, τὰ παιχνίδια σας, τὰ ἀρξαντά σας, τὰ μαγειρικά
σας σκεύη Ἄλουμίνιου καὶ Ἐμαγιέ καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ ψελικά σας

ΕΙΣ ΤΟ

"ΑΠΙΣΤΕΥΤΟΝ,"

Ἐκ τῶν Παραγωγῶν εἰς τὸν Καταναλωτήν.

Τὸ μόνον Κατάστημα τῆς πόλεώς μας
εἰς τὸ ὅποσον πωλοῦν λιανικῶς εἰς τιμὰς χονδρικῆς πωλήσεως.

Καθ' ὅλον τὸν Δεκέμβριον μῆνα διαρκῆς ἔκθεσις δῶρων πρωτοχρονιάς

Ἐξοδος Ἐλευθέρα. — Τιμαὶ ὠρισμένα.

Πώλησις χονδρική καὶ λιανική.

ΤΟΠΟΣ ΓΓ ΑΓΓΕΛΙΑ